

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

**Påverkas mammors och pappors omvårdnadsrepresentationer av sitt barn av
deras inbördes känslomässiga anknytning?**

Jenny Hegewald och Elisabeth Rubenson
Psykologexamensuppsats vt 2009

Handledare: Hans Bengtsson
Examinator:

Abstract

This study examined the correlation between romantic attachment and representations of caregiving. The participants were 56 parents whose oldest child was between the age of 1 and 6 years old and whose relationship with their partner had lasted for 2 years or more. Half of the participants were interviewed with Caregiving and Attachment Interview (CAI), a semistructured interview regarding their relationship with their oldest child. They also completed the Experiences in Close Relationships Scale-Revised (ECR-R), a self-report measure of romantic attachment, as did their partners. The results showed no significant correlations between the subscales of ECR-R and CAI. No differences between mothers and fathers were found. A large proportion of the participants reported low levels of attachment anxiety and avoidance, as measured by the ECR-R.

Keywords: Caregiving representations, Romantic attachment, Adult attachment, Parenting, Caregiving and Attachment Interview, Experiences in Close Relationships Scale-Revised.

Sammanfattning

Denna studie undersökte korrelationen mellan romantisk anknytning och representationer av omvårdnad. Deltagarna var 56 föräldrar vars äldsta barn var mellan 1 och 6 år, och vars parrelation hade varat i minst 2 år. Hälften av deltagarna intervjuades med Caregiving and Attachment Interview (CAI), en semistrukturerad intervju om relationen till sitt äldsta barn. De genomförde även Experiences in Close Relationships Scale-Revised (ECR-R), ett självskattningsformulär om romantisk anknytning, vilket också deras partner gjorde. Resultaten visade inga signifikanta korrelationer mellan delskalorna i ECR-R och CAI. Inga skillnader mellan mammor och pappor återfanns. En stor andel av deltagarna uppvisade låga nivåer på anknytningsångest och undvikande, uppmätt med ECR-R.

Nyckelord: Omvårdnadsrepresentationer, romantisk anknytning, vuxenanknytning, föräldraskap, Caregiving and Attachment Interview, Experiences in Close Relationships Scale-Revised.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Omvårdnadssystemet	1
Forskningshistoria angående omvårdnad.....	1
Begreppet omvårdnad.....	2
Omvårdnadssystemet som beteendesystem.....	2
Omvårdnadssystemets funktion.....	3
Aktivering och deaktivering.....	3
Interaktion mellan olika beteendesystem.....	4
Omvårdnadssystemets mentala representationer.....	4
Utvecklingen av omvårdnadssystemet.....	5
Inledning och barnår.....	5
Adolescens.....	5
Övergången till föräldraskap.....	7
Barnet.....	7
Sociokontextuella faktorer.....	7
Omvårdnadssystemet kopplat till anknytningssystemet.....	8
Anknytningserfarenheternas roll i omvårdnadssystemet.....	8
Relationen mellan föräldrarnas anknytning och barnets anknytning.....	8
Relationen mellan föräldrarnas omvårdnadsrepresentationer och barnets anknytning.....	10
Partnerrelationen ur ett anknytningsperspektiv.....	11
Anknytning i vuxenlivet.....	11
Olika anknytningsstilar och hur de har mätts.....	12
Fördelning av anknytningsmönster i stabila parrelationer.....	15
Anknytningsförändring.....	16
Olika anknytning till olika personer.....	17
Partnerrelationens påverkan på omvårdnad.....	18
Konflikter i äktenskapet samt föräldraalliansen relaterat till barns hälsa.....	18
Äktenskapets kvalitet relaterat till föräldraskap.....	19
AAI relaterat till äktenskapets kvalitet och barnets anknytning.....	20
AAI och MAI relaterat till familjeinteraktionsmönster och barnets anknytning.....	21
Föräldrarnas partneranknytning relaterat till föräldraskapet.....	21
Syfte och hypoteser.....	23
Metod.....	24
Urval och deltagare.....	24
Frågorna och skalorna i CAI.....	25
Frågorna och skalorna i ECR-R.....	27
Procedur och kodning.....	28
Resultat.....	28
Deskriptiv statistik.....	28
Upplevd trygghet i parrelationen och i förhållande till barnet.....	28
Upplevd strävan efter närhet i parrelationen och trygghet i förhållande till barnet.....	29
Trygghet i partneranknytningen relaterad till förhållandets längd.....	29
Pappors och mammors paranknytning och omvårdnadsrepresentationer.....	30
Diskussion.....	30

Sambandet mellan anknytning i parrelationen och omvårdnadsrepresentationerna.....	31
Trygghet i partneranknytningen relaterad till förhållandets längd	32
Pappors och mammors paranknytning och omvårdnadsrepresentationer	32
Begränsningar med studien	33
Kontexten.....	33
Instrumenten.	33
Urvalet.	34
Intervjusituationen.....	34
Studiens bidrag samt vidare forskning.....	34
Referenser.....	37

Inledning

”Att se till att man lätt kan nå en välkänd individ som man vet är beredd och villig att bistå i en nödsituation är självklart en god försäkringsåtgärd – oavsett ens ålder” (Bowlby, 1994, s. 46). Detta citat framhäver vikten av anknytning och omvårdnad under en människas hela livslopp. Vi blev tidigt under psykologutbildningen intresserade av anknytningsteorin, och hur den kan belysa vuxna individers fungerande. Som psykologer kommer vi att möta människor i olika skeden i livet och för oss är det viktigt att se varje person i sin relationsmässiga kontext. Utöver relationen till de egna föräldrarna är en människas mest betydelsefulla relationer ofta i förhållande till sin partner samt sitt barn. Vi vill i denna uppsats belysa hur sambandet mellan dessa två förhållanden kan te sig.

Omvårdnadssystemet

En anknytningsperson är någon som förser en annan individ med tröst, trygghet och skydd. Detta sker via personens omvårdnadssystem, som är komplementärt till anknytningssystemet¹ (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2006; George & Solomon, 2008). Omvårdnadssystemet består av såväl inre representationer som beteenden (George & Solomon, 2008).

Forskningshistoria angående omvårdnad. Begreppet omvårdnad i den betydelse det fortfarande har nämndes redan tidigt av John Bowlby (1969/1982). Omvårdnadssystemet har dock inte alls utforskats vetenskapligt i samma utsträckning som anknytningssystemet (Broberg m.fl., 2006). Bowlby och hans medarbetare lade grunden för forskningen om anknytning på 1950-talet (Broberg m.fl., 2006), medan omvårdnadssystemet inte blev föremål för vetenskaplig undersökning förrän på 1980-talet (George & Solomon, 2008; Mayseless, 2006). Vad gäller forskarnas kontext har studier om anknytning och omvårdnad främst gjorts i ett västerländskt sammanhang, exempelvis Storbritannien, USA, Israel, Nederländerna och Sverige. De flesta studier har fokuserat på mammors omvårdnad, medan pappors omvårdnadssystem har studerats i mycket liten utsträckning. I redovisningen av resultat är det ibland oklart huruvida forskarna menar att fynden gäller för alla föräldrar eller enbart för mammor. Omvårdnad har också i någon mån studerats i relation till en partner (Feeney, 2008) och till gamla föräldrar (Magai, 2008). En central ambition för forskningen inom detta område är att bidra till förståelsen av det så kallade överföringsgapet (De Wolff & van IJzendoorn, 1997), mellan förälderns egen anknytning i barndomen samt barnets anknytning.

¹ För en introduktion till anknytningsteorin, se Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander (2006).

Begreppet omvårdnad. Anders Broberg m.fl. (2006; 2008) och George och Solomon (2008) väljer att använda sig av ordet omvårdnad eller caregiving, men det finns också forskare som anser att begreppet parental attachment bättre beskriver den omsorg från föräldrarnas sida som är komplementär till barnets anknytning. Inge Bretherton och hennes medarbetare, som införde begreppet parental attachment, anser att ordet caregiving inte tillräckligt visar på det starka band som ofta finns mellan förälder och barn. Exempelvis upplever inte bara det lilla barnet stress vid separation, utan detta gäller även föräldern (Bretherton, Biringen, Ridgeway, Maslin & Sherman, 1989). Begreppet parental attachment kan dock ge intrycket av att barn och föräldrar är anknutna till varandra, men enligt kriterierna för vad som är en anknytningsrelation är föräldrar i allmänhet inte anknutna till sina barn. Mary Ainsworth (1989) samt Bowlby (1979) menade att anknytningsrelationen ingår i en större grupp av känslomässiga band. Kriterierna för känslomässiga band är att de:

1. har varaktighet över tid
2. riktas mot en specifik individ som inte är utbytbar
3. har känslomässig relevans för individen
4. kännetecknas av att personerna söker varandras närhet
5. innebär att personerna upplever obehag vid ofrivillig separation från den andre.

Det som gör detta band till en anknytningsrelation är:

6. att den som är anknuten söker trygghet, tröst och beskydd hos sin anknytningsperson (Broberg m.fl., 2006, s. 55).

Broberg m.fl. (2006) menar att man utifrån detta inte kan hävda att föräldrar och barn är anknutna till varandra. Ett barn är anknutet till sin förälder men en förälder kan inte vara anknuten till sitt barn, eftersom föräldern enbart uppfyller de fem första kriterierna, dvs. har ett känslomässigt band till sitt barn. Trots det faktum att ordet omvårdnad saknar den starka känslomässiga laddning som begreppet motsvarar, kommer omvårdnad att användas i denna uppsats, eftersom man då inte riskerar att blanda samman barnets anknytning och föräldrarnas omsorg. Enligt vår uppfattning upprätthåller begreppet parental attachment inte i tillräcklig grad denna distinktion.

Omvårdnadssystemet som beteendesystem

Ett beteendesystem är ett biologiskt grundat kontrollsystem som är organiserat av mentala

representationer (Marvin & Britner, 2008). Enligt detta synsätt har en människa flera beteendesystem som är relaterade till och interagerar med varandra. Exempel på beteendesystem är anknytningssystemet, omvårdnadssystemet, utforskandesystemet, vänskapssystemet² och reproduktionssystemet. Dessa system finns med från livets början och mognar när individen interagerar med sin omgivning. Beteendesystemen innefattar regler och beteenden som är koordinerade för att uppnå mål både på kort och lång sikt. Aktivering och deaktivering sker både på grund av yttre och inre stimuli (George & Solomon, 2008).

Omvårdnadssystemets funktion. Omvårdnadssystemet är alltså ett beteendesystem som är komplementärt till anknytningssystemet. För att ett barn skall kunna knyta an krävs att någon ger det omsorg. Den allmänna funktionen av omvårdnadssystemet är barnets överlevnad, men hur brett detta mål är råder det något delade meningar om forskare emellan. Enligt George och Solomon (2008) är omvårdnadssystemets funktion att ge barn skydd från fara, dvs. att ge trygghet. Ofra Maysless (2006) har en vidare syn på syftet och menar att det är att ge barnet säkerhet, men också tillfredsställelse samt förmåga att klara sig i världen.

Aktivering och deaktivering. Omsorgssystemet aktiveras vid yttre eller inre signaler på att barnet skulle befinna sig i en situation som vårdgivaren³ uppfattar som stressande eller hotfull för barnet (George & Solomon, 2008). Det kan t.ex. handla om separation eller att barnet uttrycker missnöje. När omvårdnadssystemet aktiveras har föräldern en repertoar av beteenden som syftar till att uppnå närhet, omvårdnad och tröst. Vilket beteende hon eller han väljer beror på den mentala utvärdering som har gjorts av situationen baserad på den information som tagits in. Deaktivering av omsorgssystemet sker när barnet signalerar att det är nöjt och fysisk eller psykologisk närhet är uppnådd. När barnet blir äldre krävs inte alltid fysisk närhet för att åstadkomma trygghet, utan psykologisk närhet kan räcka. Bowlby (1969/1982) föreslog att målet för barnets anknytningssystem förändras när det kommer upp i skolåldern och de kognitiva förmågorna har vidareutvecklats. Det krävs då inte längre att föräldern är fysiskt nära för att barnet skall kunna vara tryggt, utan enbart att föräldern upplevs som tillgänglig, t.ex. via telefon. När barnets språk utvecklas kan det använda verbal kommunikation för att uppnå det som endast fysisk närhet tidigare kunnat åstadkomma.

² Eng. affiliative system, vår översättning.

³ Begreppen vårdgivare, förälder och omsorgsperson används synonymt genom hela arbetet. Oftast är en förälder omsorgsperson för ett barn men så är givetvis inte alltid fallet.

Interaktion mellan olika beteendesystem. Ett beteende är en produkt av en interaktion mellan olika beteendesystem, och omvårdnadspersonens flexibilitet i att balansera mellan konkurrerande system är en viktig faktor för omvårdnaden (Broberg m.fl., 2006). Den vuxne behöver hantera olika roller, som exempelvis omvårdnadsperson, partner, vän, kollega och barn. Barnets önskan om omvårdnad kan komma i konflikt med föräldrarnas andra roller och denne behöver då vara förmögen att balansera dessa roller för att kunna ge optimal omsorg. Omvänt kan det också vara så att föräldrarnas omvårdnadssystem är aktivt utan att barnets anknytningssystem är det, t.ex. när en tonårsförälder anser att barnet behöver skyddas men denna känsla inte delas av barnet självt (George & Solomon, 2008). Detta kan leda till konflikter både inom föräldern och mellan förälder och barn (Solomon & George, 1996). George och Solomon (2008) menar vidare att det troligtvis finns skillnader mellan mammor och pappor vad gäller interaktion och konkurrens mellan olika beteendesystem. Hittills har dock ingen forskning gjorts på pappors omvårdnadssystem relaterat till andra beteendesystem, t.ex. utforskandesystemet där arbete ingår. Hur en mamma väljer beror till stor del på familjekontexten och det kulturella sammanhanget (Solomon & George, 1996). Sammanfattningsvis innebär således en optimal omvårdnadsstrategi flexibilitet i förhållande till andra beteendesystem samt flexibilitet i förhållande till hur barnets behov utvecklas (Broberg m.fl., 2006).

Omvårdnadssystemets mentala representationer

De studier som hittills har gjorts om omvårdnadssystemet har fokuserat på föräldrarnas omvårdnadsbeteende, medan deras inre arbetsmodeller av omvårdnad har studerats i mindre utsträckning. De mentala representationerna av omvårdnad, dvs. omvårdnadsrepresentationerna⁴, reglerar föräldrarnas tänkande och beteende vad gäller att ge barnet omsorg (George & Solomon, 2008). Maysless (2006) menar att den inre representationen av omvårdnad innehåller en modell av den sociala och icke-sociala miljön. I denna modell ingår den person som får omvårdnad, föräldrarnas egen förmåga att ge omvårdnad, samt hur målen för omvårdnaden kan uppnås. De inre arbetsmodellerna för omvårdnad både speglar verkligheten och formar den. De är grundade i faktiska erfarenheter av omvårdnad, och är till viss del formbara av nya erfarenheter. Även psykologiska försvar kan påverka den inre modellen i syfte att skydda föräldern från psykiskt lidande. Omvårdnadsrepresentationerna betjänas av flera olika minnessystem och finns på olika nivåer av medvetandet och med olika grad av affektivitet. Syftet med omsorgsrepresentationerna är

⁴ Begreppen omvårdnadsrepresentationer, omsorgsrepresentationer och inre arbetsmodeller av omvårdnad används synonymt.

att reglera, tolka och predicera både barnets och föräldrarnas omvårdnadsrelaterade beteende, tankar och känslor. På samma sätt som det kan finnas flexibilitet vad gäller omsorgsbeteende kan de inre representationerna vara flexibla. Föräldern kan då upptäcka och skilja mellan signaler som relaterar till olika beteendesystem, vilket är centralt i den målkorrigerade relation som anknytning och omvårdnad utgör.

De inre modellerna av omvårdnad är specifika för varje omsorgsrelation, t.ex. har föräldrar med flera barn en omvårdnadsrepresentation för respektive barn (George & Solomon, 2008). Detta kan delvis förklaras av den unika interaktion som finns mellan två individer. En teoretisk fråga är huruvida olika omsorgsrepresentationer hålls samman av en generell omsorgsrepresentation, eller om de olika inre arbetsmodellerna är sammankopplade utan ett övergripande paraply (Maysseless, 2006).

Utvecklingen av omvårdnadssystemet

Omsorgssystemet är en produkt av en komplex interaktion mellan biologi och erfarenhet, och det finns många faktorer i en människas livsfaser som är av vikt för dess utveckling. Det sker en mognad över tid när individen utvecklas och får fler omvårdnadsrelaterade erfarenheter.

Inledning och barnaår: Ett litet barns omvårdnadssystem är ännu inte tillräckligt utvecklat för att kunna ge en annan person den omvårdnad en vuxen kan ge. Yngre barn visar ofta intresse för spädbarn, djurungar och dockor, men samtidigt är den omsorg de visar otillräcklig för att tillgodose ett barns behov. En tidig förutsättning för utvecklingen av omsorgssystemet är erfarenheten av att själv bli omhändertagen av en anknytningsperson. Ytterligare faktorer är att barnet får omsorg av andra personer, modellinläring (t.ex. via interaktioner mellan kompisar och deras föräldrar) samt att själv få ge omvårdnad (t.ex. till syskon eller husdjur) utan att vara ytterst ansvarig (George & Solomon, 2008; Maysseless, 2006).

Adolescens. Under adolescensen börjar omvårdnadssystemet mogna, troligtvis på grund av de biologiska förändringar som sker i och med puberteten. Att de biologiska förutsättningarna för att få barn finns bidrar sannolikt till att tonåringen får ett nytt förhållningssätt till föräldraskap (Broberg mfl., 2006). Sociala faktorer spelar också in, t.ex. samhällets diskurs om föräldraskap eller påfrestande upplevelser som leder till tidig menstruation (George & Solomon, 2008).

Övergången till föräldraskap. George och Solomon (2008) menar att den största förändringen i omvårdnadssystemet troligtvis sker under den period då en individ blir förälder, dvs. graviditet, förlossning och de närmast följande månaderna. Man kan spekulera i att denna process kan påbörjas redan då en person eller ett par bestämmer sig för att försöka få barn. Omvårdnadssystemet utvecklas genom en interaktion mellan biologiska, psykologiska och sociala faktorer (George & Solomon, 2008). Exempel på en sådan interaktion är då de erfarenheter och inre modeller av sig själv som omvårdare som mamman har med sig till förlossningen samspelar med upplevelsen av födseln. Under föräldrablivandet genomgår mamman stora hormonella och neurologiska förändringar. Många kvinnor som väntar eller precis har fått barn har också tankar om sig själva som förälder, sin partner och sin bakgrund. Enligt vår uppfattning kan även den sociala interaktionen mellan de blivande föräldrarna samt med deras nätverk ha en viktig roll för utvecklingen av omvårdnadssystemet. Ett exempel kan vara att tilltron till den egna förmågan att vara förälder påverkas av emotionellt stöd samt att tala om förväntningar och farhågor kopplade till föräldraskapet.

Barnet. Barnet självt kan väcka föräldrarnas vilja att ge omsorg genom de karakteristiska drag som spädbarn har, exempelvis stort huvud i förhållande till kroppen och stora ögon. Närhet samt de signaler barnet sänder ut, i form av t.ex. ljud och lukt, påverkar även de mammors beteende. Om mamman inte tycker att barnets utseende är tilltalande, eller avviker på något sätt, kan det leda till att hon avstår från att visa barnet omsorg. Dock verkar det vara så att en mammas uppfattning om sitt barn och deras relation är viktigare för omvårdnadssystemet än barnets egenskaper (George & Solomon, 2008). Exempelvis har man inte funnit att barns temperament är kopplat till anknytning på ett systematiskt sätt (Vaughn, Bost & van IJzendoorn, 2008). Således påverkas omvårdnadsrepresentationerna av föräldrarnas bearbetning av erfarenheterna med barnet samt föräldrarnas inre modeller av den egna anknytningen som barn (Solomon & George, 1996).

Sociokontextuella faktorer. Omvårdnadssystemet står under ständig påverkan av sociokontextuella faktorer, särskilt föräldrarnas relation till en partner. Även stöd från nätverket samt ekonomiska omständigheter har visat sig influera förmågan till omsorg. Som tidigare nämnts behöver en förälder balansera den tid och kraft som läggs på handlingar associerade med olika beteendesystem. Exempelvis kan relationen till en partner stötta såväl som konkurrera med omsorgssystemet (George & Solomon, 2008). En mer omfattande diskussion om hur partnerrelationen kan tänkas påverka omvårdnadssystemet återfinns på sidan 17ff.

Omvårdnadssystemet kopplat till anknytningssystemet

Anknytningserfarenheternas roll i omvårdnadssystemet. Som tidigare nämnts är egna anknytningserfarenheter i barndomen centrala för utvecklingen av omvårdnadssystemet. Enligt George och Solomon (1996) assimileras en förälders erfarenheter av att vara tillsammans med sitt barn in i de existerande representationerna av anknytning och omvårdnad. Mary Main förde särskilt fram att en mammas representation av sin egen anknytning inte är en direkt avspegling av verkligheten (Main, Kaplan & Cassidy, 1985). Begreppet sinnestillstånd⁵ används i detta sammanhang för att beskriva hur en individ i nutid har integrerat tankar och känslor om anknytningsrelationer. Ett kännetecken för vuxna personer som klassificeras som tryggt anknutna till sina föräldrar i barndomen är att de till större del än de otryggt anknutna har omarbetat och tolkat sina tidiga upplevelser. De har därmed uppnått psykologisk autonomi i förhållande till sina tidigare anknytningserfarenheter. Solomon och George (1996) föreslår att en förälders anknytningserfarenheter från barndomen har omarbetats och ingår i de aktuella omvårdnadsrepresentationerna. Därmed skulle anknytningssystemet och omvårdnadssystemet vara sammankopplade på representationsnivån, samtidigt som de är distinkta system som existerar parallellt. En vuxen person kan vara anknuten till en partner eller till sina föräldrar samtidigt som han eller hon har ansvar för omvårdnaden om ett barn. Hos en person vars omvårdnadssystem har utvecklats finns dock en betoning på omvårdnad; man är främst en som tar hand om andra, i kontrast till barnets betoning på anknytning; man är en som är anknuten.

Relationen mellan föräldrarnas anknytning och barnets anknytning. Adult Attachment Interview (AAI) är en strukturerad intervju som mäter vuxna individers sinnestillstånd angående deras anknytning till sina föräldrar under barndomen (George, Kaplan & Main, 1984/1996). AAI har använts i många studier i syfte att se huruvida föräldrars egen anknytning kan predicera deras barns anknytning. Forskningen har visat på en stabil koppling mellan föräldrarnas och barnets anknytning. Denna överensstämmelse har dessutom kunnat påvisas i ett flertal populationer, exempelvis i olika kulturella sammanhang (Hesse, 2008). Korrespondensen har emellertid i flera studier visat sig vara större mellan mammor och barn än mellan pappor och barn (Crowell, Fraley & Shaver, 2008). Steele, Steele och Fonagy (1996) fann dock inte någon större skillnad i överensstämmelsen mellan mammors och pappors anknytning med sina barn vad gäller det trygga respektive undvikande mönstret. De få pappor i studien som klassificerades som desorganiserade hade emellertid inte barn med motsvarande anknytningsmönster. Det framkom även att föräldrars ambivalenta anknytning

⁵ Eng. state of mind.

inte hade något samband med motsvarande anknytning hos barnet. Ambivalenta mammor tenderade snarare att ha undvikande barn, och vad gäller pappor kunde man inte se något mönster. En annan studie visade ingen överensstämmelse alls mellan pappors och barns anknytning (Miljkovitch, Pierrehumbert, Bretherton & Halfon, 2004). Författarna tolkar detta fynd delvis som ett resultat av att mätmetoden för barnens anknytning, komplettering av anknytningsrelaterade berättelser, hade ett fokus på relationen till mamman.

Det faktum att överensstämmelsen mellan föräldrars och barns anknytning inte är total har varit en orsak till att forskare kommit att studera hur anknytningsmönster överförs mellan generationer. Ainsworth var den första som forskade på hur mammors beteende gentemot sina barn gör att de utvecklar olika anknytningsstilar. Hon kom fram till att mammornas känslighet eller lyhördhet för barnens signaler var den gemensamma faktorn för hur barnets anknytning ter sig. Denna lyhördhet kan uttryckas på flera sätt, exempelvis genom kroppskontakt, ögonkontakt eller verbal kontakt. (Broberg m.fl., 2006). Enligt Ainsworth finns det fyra dimensioner i lyhördhet: lyhördhet-brist på lyhördhet för barnets signaler och kommunikation, acceptans-bortstötande, samarbete-inblandning samt tillgänglighet-ignorans (Ainsworth, Bell & Stayton, 1971). Hon utvecklade en skala där dessa dimensioner mäts, och den kan tydligt skilja mellan de tre olika formerna av organiserad anknytning. Man har inte kunnat finna någon koppling mellan desorganiserad anknytning hos barn och deras mammors lyhördhet (Broberg, m.fl., 2006). Det finns förslag på vilka faktorer hos en förälder som leder till desorganiserad anknytning hos ett barn (se George & Solomon, 2008), men vidare forskning behövs.

Överföringsgapet innebär den varians mellan föräldrarnas respektive barnets anknytning som inte kan förklaras av begreppet lyhördhet. I en metaanalys av Marinus van IJzendoorn (1995) uppvisas en korrespondens på 75 % mellan föräldrars och barns anknytningstrygghet. Vidare presenteras i samma artikel en uppdelning efter anknytningsstil, där 77 % av de vuxna som klassats som trygga/autonoma i AAI hade tryggt anknutna barn, 57 % av de avfärdande vuxna hade undvikande barn, 21 % av de överdrivet upptagna hade ambivalenta/motspänstiga barn samt att 52 % av de olöst/desorganiserat anknutna hade desorganiserat anknutna barn. Man fann att 23 % av variansen i barnets anknytning kunde förklaras av föräldrarnas lyhördhet.

En annan forskare som har diskuterat överföringsgapet är Peter Fonagy (Fonagy, Gergely, Jurist & Target, 2005), som menar att en viktig medierande faktor mellan mammors anknytning till de egna

föräldrarna och lyhördhet i interaktion med sitt barn är förmågan till mentalisering. Mentalisering innebär i detta fall att föräldern kan reflektera över sin egen inre värld och förstå barnets perspektiv. En förälder som ger sitt barn hjälp att mentalisera gör det möjligt för barnet att knyta ihop känslor med yttre händelser. Ett otryggt anknutet barn blir omhändertaget rent praktiskt men får inte denna hjälp att handskas med sina affekter.

Det finns flera andra forskare som har studerat föräldrars mentaliserande kapacitet och benämnt den på olika sätt, exempelvis representationell flexibilitet, sinne-för-sinne, insiktsfullhet, reflektivt fungerande och koherens (se Solomon & George, 2008; Broberg m.fl., 2006). Sammanfattningsvis var van IJzendoorns metastudie från 1995 ett viktigt bidrag för den fortsatta forskningen och debatten om vilka faktorer som påverkar anknytningskvaliteten hos barn (Broberg m.fl., 2006).

Relationen mellan föräldrarnas omvårdnadsrepresentationer och barnets anknytning. Generellt finns det en överensstämmelse mellan mammors omvårdnadsrepresentationer och deras barns anknytning. George och Solomon (1996) korrelerade mammors AAI och deras omvårdnadsrepresentationer, och sedan omvårdnadsrepresentationerna med deras barns anknytning. Till slut jämfördes också barnets respektive föräldrarnas anknytning. Man fann signifikanta korrelationer vid samtliga jämförelser. Hans Bengtsson och Elia Psouni (2008) genomförde en studie där vuxna barn intervjuades med AAI om deras anknytning i barndomen, och deras mammor med en motsvarande intervju, Caregiving and attachment interview (CAI), om omvårdnaden till detta barn. Även de fann signifikanta korrelationer mellan representationer av omvårdnad respektive anknytning. Författarna föreslår två anledningar till detta. Den första är att omsorgsrepresentationerna påverkar mammors sätt att kommunicera om inre upplevelser med sina barn, och den andra är att mammors och barns inre arbetsmodeller av anknytning och omvårdnad styr beteendet i en växelverkan dem emellan.

I George och Solomons studie (1996) framkom det i intervjumaterialet att mammor till barn med olika anknytning uttryckte sig olika om relationen till sitt barn. Mammor till tryggt anknutna barn uttryckte sig positivt och realistiskt om både barnet och sig själva. De föreföll vara flexibla i förhållande till de behov och resurser som fanns, och de integrerade och balanserade olika beteendesystem. Mammor till barn med otrygg-undvikande anknytning uttryckte en motvilja både från sin egen och barnets sida att ingå i en relation, och det fanns även inslag av nedvärderande av båda parter. Beskrivningarna av relationen fokuserades på den praktiska omvårdnaden.

Uttryckssättet präglades av idealisering eller stereotypisering, och detaljer ur verkliga händelser tenderade att tryckas undan. Mammor med otryggt-ambivalenta barn kännetecknades av osäkerhet, bl.a. om hur de skulle ge sitt barn god omvårdnad. De gav splittrade beskrivningar av sig själv och barnet, där positiva och negativa inslag inte var integrerade. Mammorna upplevde att de satte barnens behov i centrum, men samtidigt övertolkade de barnens behov av närhet och saknade därmed en flexibel lyhördhet för deras verkliga signaler (Broberg m.fl., 2006). Något som är viktigt att beakta är att mammor till otryggt anknutna barn trots allt ger sina barn en förutsägbar anknytningsrelation, vilket har gjort att de har utvecklat en organiserad anknytning.

Partnerrelationen ur ett anknytningsperspektiv

Anknytning i vuxenlivet. Sedan början av 1980-talet har forskare vidareutvecklat anknytningsteorin genom att intressera sig för vuxnas anknytning (Feeney, 2008).

Anknytningssystemet finns med hela livet, och kan stegvis flyttas över till en partner (Zeifman & Hazan, 2008). En fullt utvecklad anknytning har enligt Bowlby (1969/1982) fyra karakteristika: bevarande av fysisk närhet, stress vid separation, säker hamn samt trygg bas. Dessa komponenter finns hos vuxna nästan enbart i relation till föräldrar eller en partner (Zeifman & Hazan, 2008). Etablerandet av en anknytningsrelation till en vuxen partner följer tidsmässigt samma utvecklingssteg som relationen mellan barn och föräldrar; först är upprätthållandet av fysisk närhet samt användandet av partnern som en säker hamn viktigt, senare utvecklas separationsångest samt användandet av partnern som en trygg bas för utforskande. Det förefaller att ta ungefär två år för en individ att flytta över sin primära anknytning från föräldrarna till en partner. Det centrala är att relationen har övergått från förälskelse till en djupare psykologisk trygghet (Broberg, m.fl., 2006). Det finns en mycket stabil koppling mellan att ingå i en långvarig parrelation och hälsa och välbefinnande (Diamond & Hicks, 2004). Den emotionella närheten i relationen förefaller ge positiva effekter utöver de man får från allmänna sociala kontakter. Författarna drar slutsatsen att anknytningsrelationer spelar en central roll för individers fungerande under hela livet.

Den viktigaste skillnaden mellan vuxnas och barns anknytning är att det råder en ömsesidighet i vuxna anknytningsrelationer, dvs. en symmetri. Ett barns anknytning är assymetrisk på så sätt att barnet får trygghet från sin anknytningsperson men inte tillhandahåller det i gengäld. I en vuxen parrelation däremot ger och får båda parterna trygghet. Man tänker sig att anknytningssystemet hos den vuxne integreras med både omvårdnadssystemet och reproduktionssystemet (Zeifman & Hazan, 2008). Enligt Brooke Feeney och Nancy Collins (2004) är säker hamn- och trygg bas-processerna

de viktigaste funktionerna i en vuxen relation där båda är anknutna till varandra och där båda ger omsorg. En person som utgör en säker hamn för en annan erbjuder trygghet, stöd och hjälp med problemlösning i stressande situationer. Att vara en trygg bas innebär att stödja den anknutna personen i hennes eller hans utforskande aktiviteter, t.ex. vad gäller arbete, resor, intressen och vänner. Precis som för ett barns omsorgsperson gäller att god omvårdnad innebär att vara flexibel och sensitiv för den andres behov. Säker hamn- och trygg bas-omvårdnaden förefaller vara lika viktiga för att förstå vuxnas anknytning, men trots detta har omvårdnadspersonen som en trygg bas studerats i avsevärt lägre grad än säker hamn-omvårdnaden.

Olika anknytningsstilar och hur de har mätts

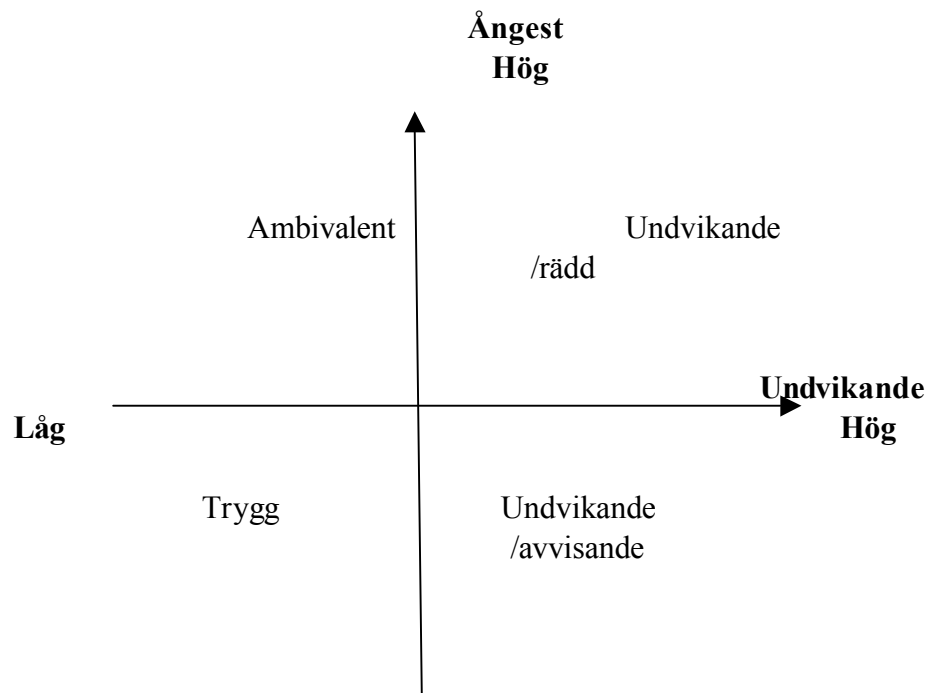
Hazan och Shaver (1987) var bland de första som studerade vuxnas anknytning till en partner, och de utgick från att samma anknytningsmönster gäller för vuxna som för barn, dvs. trygg, undvikande och ambivalent⁶. De mätte anknytningsstilarna genom tre påståenden, ett för varje anknytningstyp, som deltagarna var tvungna att välja mellan. Sedan dess har mätinstrumenten utvecklats på olika sätt, t.ex. genom kontinuerliga dimensioner istället för kategorier (Crowell, Fraley & Shaver, 2008). Samtidigt som modellen med tre anknytningstyper vidareutvecklades, infördes även en modell med fyra kategorier som tar hänsyn till att anknytning innefattar inre arbetsmodeller (se figur 1).

⁶ Detta var innan den desorganiserade formen av anknytning introducerades.

		Modell av själv (Beroende)	
		Positiv (Låg)	Negativ (Hög)
Modell av andra (Undvikande)	Positiv (Låg)	Trygg	Ambivalent
	Negativ (Hög)	Avvisande	Undvikande

Figur 1. Anknýtningstyper hos vuxna utifrån inre arbetsmodeller av sig själv och andra (efter Bartholomew, 1990, vår övers.)

Den inre arbetsmodellen av självet betraktas antingen som positiv eller negativ, dvs. värdig eller ovärdig att få kärlek och omsorg. På samma sätt är den inre arbetsmodellen av andra människor uppdelad i positiv eller negativ, dvs. tillgängliga och omvårdande alternativt opålitliga eller avvisande. Denna utveckling genererade mycket ny forskning och 1998 genomförde Brennan, Clark och Shaver en faktoranalys på alla då existerande självrapporteringsformulär om vuxen anknýtning, även kallad romantisk anknýtning (Feeney, 2008). De fann två överordnande faktorer, ångest och undvikande (se figur 2), som föreföll centrala för att fånga skillnaderna mellan vuxna personers anknýtning i en partnerrelation (Brennan, Clark & Shaver, 1998).

Figur 2. Anknyningsstilar hos vuxna utifrån dimensionerna ångest och undvikande (Broberg m.fl., 2008).

Ångestdimensionen innebär rädsla för att bli övergiven och att inte vara tillräckligt omtyckt, och undvikandedimensionen innebär en låg strävan efter känslomässig närhet. De används oftast som kontinuerliga dimensioner snarare än kategorier. Brennan, Clark och Shaver presenterade utifrån dessa två anknyningsdimensioner två skalor med 18 items var, Experiences in Close Relationships (ECR). Dessa skalor har sedan använts i stor utsträckning av många olika forskare för att studera anknyningsfenomen hos vuxna (Mikulincer & Shaver, 2008).

Att mäta vuxnas anknytning med hjälp av självskattningsformulär tillhör en socialpsykologisk tradition. Det finns även en utvecklingspsykologiskt grundad tradition som mäter anknytning hos vuxna med halvstrukturerade intervjuer, där AAI (Adult attachment interview) intar en särställning. De anknytningsvarianter som här används är trygg, otrygg-undvikande, otrygg-ambivalent samt desorganiserad (Broberg, m.fl., 2008). AAI mäter som tidigare nämnts vuxna individers sinnessillstånd angående deras anknytning till sina föräldrar under barndomen. Senare har forskare inspirerats av AAI och utvecklat intervjuer om partnerrelationer, t.ex. Current Relationship Interview (CRI: Crowell & Owens, 1996) och Marital Attachment Interview (MAI: Dickstein, Seifer, St Andre & Schiller, 2001). Det finns studier som har använt sig av både självskattning och intervju, oftast AAI tillsammans med ett självskattningsformulär, vilket i vissa fall har gett signifikanta korrelationer och i andra fall inte. Detta tros bero på att metoderna, relationen som studeras (till en förälder resp. en partner) samt analytiskt fokus skiljer sig åt (Shaver & Mikulincer, 2004).

Fördelning av anknytningsmönster i stabila parrelationer. I en studie om parrelationer och föräldraskap, där deltagarna hade varit gifta i genomsnitt 7,5 år, mättes deras romantiska anknytning med Hazan och Shavers (1987) tre påståenden om anknytningsstilar (Volling, Notaro & Larsen, 1998). I linje med tidigare fynd rapporterade 75 % av kvinnorna och 76 % av männen en trygg anknytning. Vad gäller de otrygga anknytningsstilarna uppgav 19 % av kvinnorna och 22 % av männen en undvikande anknytning, och 7 % av kvinnorna och 2 % av männen en ambivalent stil. Majoriteten, 58 %, av äktenskapen bestod av två trygga personer medan det i endast 7 % av fallen var två otrygga makar. Inga av de totalt 59 par som deltog bestod av två ambivalenta personer, men i två fall var dock båda undvikande. I 15 % av äktenskapen var kvinnan trygg och mannen undvikande, och för ytterligare 15 % gällde att mannen var trygg och kvinnan undvikande. Även dessa siffror ligger väl i linje med tidigare forskning. I en studie som använde sig av Marital Attachment Interview (MAI), för att komplettera ovan nämnda resultat med intervjumått, fick 54 % av kvinnorna och 60 % av männen en trygg klassificering (Dickstein, Seifer, St Andre & Schiller, 2001). 17 % av kvinnorna och 25 % av männen ansågs ha en undvikande anknytningsstil, och 25 % av kvinnorna och 15 % av männen hade en ambivalent klassificering. 30 % av paren bestod av två trygga makar, och 13 % av två otrygga. Totalt 24 par deltog i studien; två av dessa bestod av undvikande individer, och i ett par var båda ambivalenta.

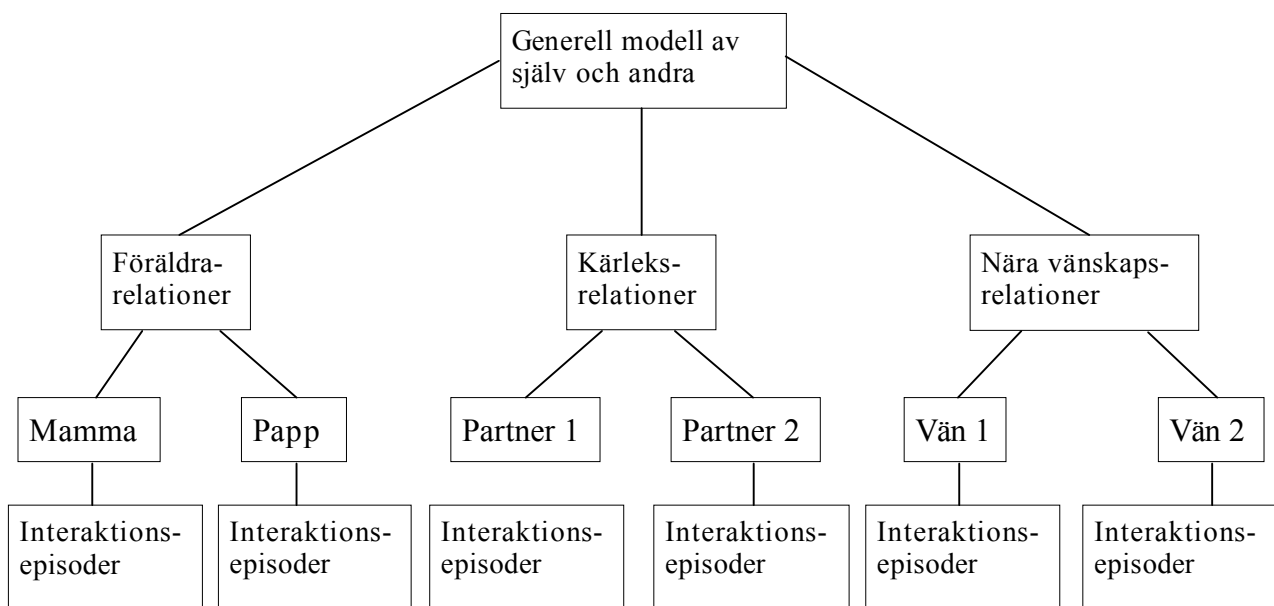
Anknytningsförändring. Stabiliteten vad gäller anknytningsstil under en människas liv behöver inte vara total, utan det förefaller finnas utrymme för både kortsiktiga och långsiktiga förändringar (Feeney, 2008). Stora förändringar i en människas liv kan leda till att anknytningsmönstret skiftar, på grund av att förändringar ofta innebär separationer från anknytningspersoner, nya sätt att relatera till dem, eller etablerandet av nya anknytningsrelationer (Simpson & Rholes, 2004). I en studie om anknytningsförändring kopplat till giftermål intervjuades deltagarna med AAI tre månader innan vigseln samt arton månader efter (Crowell & Waters, 2005). Man fann då att 96 % av de individer som befanns vara tryggt anknutna vid första mättillfället fortfarande var trygga vid eftermätningen. Bland de som först klassades som otrygga var det endast 76 % som vid det andra tillfället fortfarande var otrygga. Det innebär att individer med en trygg inre arbetsmodell av anknytning med stor sannolikhet behåller denna, såvida de inte är med om en större negativ händelse. Däremot är det relativt vanligt att en person med otrygg anknytning går mot en trygg (earned secure) position. Ofta sker detta genom att ingå i en stabil, tillfredsställande parrelation. En studie visade att nygifta personer generellt sett gick mot större anknytningstrygghet under den tvåårsperiod som studien omfattade (Davila, Karney & Bradbury, 1999). Specifikt handlade tryggheten om att bli mer bekväm med beroende samt mindre rädsla att bli lämnad. Det som verkar vara centralt för en anknytningsförändring är nya känslomässiga erfarenheter som går emot existerande inre modeller (Feeney, 2008). I en svensk psykologexamensuppsatsstudie visade det sig att förändringar i anknytningsmönster hos en person som tidigare ingått i en längre parrelation och befann sig i en ny sådan, var relativt små och mestadels i trygg riktning (Löndahl & Månsson, 2007). En faktor man fann vara relaterad till anknytningsförändring i trygg riktning var metakognition. Andra sätt att benämna detta fenomen är mentalisering eller sinne-för-sinne, och relationer som kan innehålla detta är bl.a. partnerrelationer, psykoterapirelationer eller föräldrabarn-relationer (Dozier, Manni & Lindhiem, 2005).

I Crowell, Treboux och Waters studie som tidigare nämnts följde man även upp deltagarna sex år efter giftermålet. Ungefär 2/3 av det totala antalet deltagare hade då blivit föräldrar. Av samtliga deltagare fick 83 % samma AAI-klassifikation som 4,5 år tidigare, men denna gång fann man ingen skillnad i stabilitet mellan trygga och otrygga. Man undersökte även könsskillnader, vilka framkom i gruppen som hade blivit föräldrar. De kvinnor som blivit mammor uppvisade 94 % stabilitet i sin AAI-klassifikation mot förra mätningen, medan männen som blivit pappor endast visade på 71 % korrespondens. Förändringen gick i denna grupp både i trygg och otrygg riktning. Utifrån dessa resultat tycks det vara så att kvinnor befästs i sin anknytningsstil av att bli mammor, medan

faderskap för män innebär en större sannolikhet för anknytningsförändring (Crowell & Waters, 2005).

Det går att tolka data från studier om anknytningsförändring på olika sätt. Man kan betrakta en förändring som relativt stabil, och då bero på större förändringar i en persons livssituation, eller så kan förändringen ses som mer kortsiktig. Vissa hävdar att data som tyder på kortsiktiga förändringar beror på bristande mätinstrument, medan andra menar att en person kan ha flera inre anknytningsmodeller som aktiveras i olika situationer. Ett ytterligare alternativ är att en del individer har mindre stabila mentala modeller av sig själv och andra, och att detta reflekteras i anknytningsfluktuationer (Feeney, 2008).

Olika anknytning till olika personer. Som tidigare sagts har en förälder separata omsorgsrepresentationer för olika barn eftersom erfarenheterna i varje relation skiljer sig åt. På samma sätt kan en individ ha flera olika anknytningsrelationer med olika inre arbetsmodeller för respektive relation (Broberg m.fl., 2006).

Figur 3. Inre arbetsmodeller av anknytning (efter Broberg m.fl., 2006).

Olika anknytningsrelationer utvecklas på basis av konkreta interaktioner med personen i fråga, och i nästa steg bildas en inre modell av en viss typ av relation, t.ex. föräldrarelationer eller kärleksrelationer (se figur 3). Den primära anknytningsrelationen som ett barn har påverkar den generella bilden av hur t.ex. föräldrarelationer är mer än vad relationer längre ner i hierarkin gör. Mammor är vanligtvis den primära anknytningsfiguren för sina barn; detta gäller om det är de som har det främsta ansvaret för omvårdnaden (Lamb, 1997). Slutligen generaliseras modellerna för olika relationer till en allmän modell av sig själv och andra. I studier som undersökt sambandet mellan mamma-barn och pappa-barn-anknytningstrygghet har man funnit en viss konkordans (Howes & Spieker, 2008). Relationerna är alltså inte helt oberoende av varandra, vilket kan tolkas som att mamman formar pappa-barn-relationen.

Hos vuxna människor behöver det alltså inte förekomma en total matchning vad gäller anknytningstrygghet mellan föräldrarelationen och partnerrelationen (Broberg m.fl., 2006). I studier där man använt sig av AAI kombinerat med CRI (Current relationship interview) har sambandet mellan dem varit relativt svagt (Goldberg, 2000). Likaså har AAI kombinerat med MAI (Marital attachment interview) visat på korrelationer endast något bättre än slumpen (Dickstein, Seifer & Albus, 2009). Ett annat exempel är deltagare som intervjuats tre månader innan sitt giftermål, där omkring en tredjedel av dem uppvisade antingen trygg anknytning till föräldrarna och otrygg till partnern eller tvärtom (Crowell & Waters, 2005). Detta fenomen tyder på att de inre arbetsmodellerna av föräldrarelationer och partnerrelationer är distinkta (Dickstein, Seifer & Albus, 2009). En hypotes är att relationen till de tidiga anknytningspersonerna ger en grund för hur senare partnerrelationer utvecklas, dock utan en deterministisk påverkan (Goldberg, 2000).

Partnerrelationens påverkan på omvårdnad

I allmänhet finns det evidens för sambandet mellan parrelationens fungerande och barnets anknytningstrygghet. Detta förefaller gälla både som direkt och indirekt effekt (Belsky & Pasco Fearon, 2008). Redan Bowlby uttryckte att äktenskaplig kvalitet är en faktor som bidrar indirekt till barnets anknytning till föräldrarna. Indirekta faktorer fungerar additivt eller interaktivt tillsammans med varandra och med de direkta faktorerna. En direkt faktor är t.ex. interaktionen mellan barnet och anknytningspersonen. (Berlin & Cassidy, 1999).

Konflikter i äktenskapet samt föräldraalliansen relaterat till barns hälsa. I tidig forskning om hur föräldrarnas relation till varandra påverkade deras barn fann man samband både mellan

skilsmässa och äktenskapliga problem och barns psykiska ohälsa. Dessa faktorer har dock visat sig vara riskindikatorer snarare än direkta orsaker till barnens svårigheter, utan det är framförallt föräldrarnas konkreta agerande mot barnen som påverkar (Broberg m.fl., 2008). En specifik riskfaktor är öppen konflikt och gräl, särskilt om föräldraskapsrelaterade frågor (Gable, Belsky & Crnic, 1992). Owen och Cox (1997) fann att långvarig konflikt inom ett äktenskap påverkade barnets anknytningstrygghet på ett indirekt sätt, genom att hindra sensitivt föräldraskap. Detta gällde särskilt för pappor. Resultaten tyder även på en mer direkt relation mellan föräldrars öppna gräl och barns desorganiserade anknytning.

Medan fokus för forskningen tidigare har varit påverkan från äktenskapliga problem och skilsmässa för barns utveckling, har man idag betonat betydelsen av föräldraalliansen, dvs. att bekräfta och värdera den andres föräldraskap (Broberg m.fl., 2008). En ny artikel av Schoppe-Sullivan, Brown, Cannon och Mangelsdorf (2008) presenterar en studie om mammors s.k. gatekeeping gentemot pappors föräldrabetende. Gatekeeping innebär antaganden och beteenden som kan förhindra samarbetet mellan män och kvinnor vad gäller familjesysslor. Det skulle t.ex. kunna innebära att mamman antar det primära ansvaret för barnuppfostran, eller att hon kritiserar pappans agerande. Man samlade in data från de deltagande paren under den tredje trimestern av en graviditet, samt då barnet var 3,5 månad gammalt. Mammors uppmuntran visade sig vara en signifikant prediktor för pappors delaktighet i föräldraskapet. En låg nivå vad gäller mammors uppmuntran var relaterat till hög föräldrakompetens och delaktighet för pappor, oavsett hur föräldraalliansen såg ut. Hög uppmuntran i ett par där föräldraalliansen var god hade också samband med hög föräldrakompetens och delaktighet hos pappan. Däremot var hög uppmuntran från mamman relaterat till låg föräldrakompetens och delaktighet hos pappan, om föräldraalliansen var dålig. En spekulation kring dessa resultat är att mammor inte känner att de behöver uppmuntra pappor som är kompetenta och involverade. Det skulle också kunna vara så att uppmuntran får en motsatt effekt om den inte sker inom en god föräldraallians. Resultaten som helhet tyder på att pappors delaktighet i sina barn påverkas av mammors gatekeeping, på så sätt att de antingen underlättar eller begränsar pappans beteende.

Äktenskapets kvalitet relaterat till föräldraskap. Frank, Jacobson, Hole, Justkowski och Huych (1986) fann att en stödande föräldraallians och intimitet i äktenskapet är viktig för barnets anpassning. Dessa faktorer är relaterade men bidrar till ett flexibelt föräldraskap på olika sätt, dock kunde man i denna studie inte fastställa hur dessa samband såg ut. En möjlig koppling

presenterades i en artikel av Isabella (1994), där det framkom att äktenskaplig kvalitet kunde predicera hur nöjda mammorna var med sin föräldraroll. Detta påverkade i sin tur både deras sensitivitet och barnets anknytning.

Flera studier har visat att äktenskapets kvalitet påverkar föräldraskapet mer för pappor än för mammor (Gable m.fl., 1992; Laurent m.fl., 2008; Lundy, 2002). Gable m.fl. (1992) för fram två hypoteser som kan förklara varför det skulle förhålla sig så. Den första är att papparollen skulle vara mindre given av sociala konventioner än mammarollen och därför mer påverkbar av äktenskapet. En annan möjlighet är att en tredje variabel står för variansen både i äktenskaplig kvalitet och faderskap. Författarna redovisar också att pappor och mammor som var mindre nöjda i sitt äktenskap betedde sig olika mot sina barn; mammor tenderade att engagera sig mer i sitt barn medan pappor gav mindre positiv feedback till barnet och agerade mer påträngande när barnet genomförde en uppgift. Utifrån de resultat som framkommit har de som hypotes att mammor kompenserar för den sämre fungerande parrelationen genom att involvera sig mer i sitt barn, medan pappor som är missnöjda i parrelationen tenderar att dra sig undan från sin fadersroll.

AAI relaterat till äktenskapets kvalitet och barnets anknytning. I en studie undersökte man mammors anknytning med AAI, relaterat till samsyn med deras män kring exempelvis mål, prioriteringar och hushållsarbete, samt deras barns anknytning och kvaliteten på interaktionen mellan mamma och barn. För mammor vilkas AAI bedömdes som tryggt, påverkade inte äktenskapets kvalitet barnets anknytningstrygghet. Barn till otrygga mammor var däremot mer trygga när mamman var nöjd med sitt äktenskap och mindre trygga då hon inte var det (Das Eiden, Teti & Corns, 1995). En möjlig hypotes utifrån dessa resultat är att det för trygga mammor är deras stabila sinnestillstånd vad gäller anknytning som påverkar både hur de agerar som föräldrar, barnets anknytning och äktenskapets kvalitet, medan otrygga mammors anknytningsmodeller är mer instabila och öppna för påverkan från t.ex. äktenskapet. De relationer som kan bidra till spädbarnets anknytning till sina föräldrar skulle därmed kunna vara olika för olika individer, och för de olika anknytningsstilarna. Berlin och Cassidy (1999) presenterar möjligheten att den viktigaste aspekten av föräldrarnas parrelation för barnets anknytning är huruvida föräldern uppfattar den andre som en trygg bas, dvs. upplever känslomässigt stöd. Andra aspekter av parrelationen, som att ha kul tillsammans eller finansiell säkerhet, verkar vara mindre viktiga för att förstå anknytningsprocesser.

AAI och MAI relaterat till familjeinteraktionsmönster och barnets anknytning. En helt nypublicerad artikel presenterar en studie där man har genomfört både AAI och MAI (Marital attachment interview) med mammor och relaterat dessa data till hela familjens fungerande och barnets anknytning (Dickstein, Seifer & Albus, 2009). Varken AAI eller MAI hade en signifikant relation till barnets anknytning, vilket man förväntade sig utifrån tidigare forskning, även om det fanns en stark tendens åt det hållet. AAI kunde förklara 58 %, och MAI 55 %, av variansen i barnets anknytning. Däremot kunde man se att föräldrparets samt hela familjens fungerande var en medierande länk mellan mammans respektive barnets anknytning. Författarna drar slutsatsen att anknytningsöverföring mellan generationerna behöver ses i den kontext som hela familjesystemet utgör.

Föräldrarnas partneranknytning relaterat till föräldraskapet. Rholes, Simpson och Friedman (2006) genomförde en studie som mätte relationen mellan självrapporterad romantisk anknytning hos vuxna och deras erfarenheter av omvårdnad gentemot sitt barn. Författarna ville studera förstagångsföräldrar med undvikande anknytningsmönster, och fann att dessa i signifikant högre grad än de trygga upplevde föräldraskapet som stressande när deras barn var sex månader. Man har tidigare funnit att stress påverkar omvårdnaden negativt och predicerar otrygga anknytningsrelationer (De Wolff & van IJzendoorn, 1997). Deltagarnas önskan att bli föräldrar, som var lägre hos undvikande personer, var även relaterad till deras upplevelse av tillfredsställelse och meningsfullhet i sitt föräldraskap (Rholes, Simpson & Friedman, 2006). Däremot fann man ingen relation mellan hur nöjda föräldrarna var i sitt äktenskap och deras upplevelse av stress, tillfredsställelse och mening i sitt föräldraskap. Författarna drar därför slutsatsen att inre faktorer, som anknytningsstil, är viktigare för att förstå människors subjektiva erfarenheter av att vara föräldrar. Kvaliteten på parrelationen skulle dock möjligen kunna vara relaterad till föräldrars observerbara beteende, t.ex. att kunna agera konstruktivt i svåra situationer.

En ny studie har undersökt hur föräldrars konfliktbeteende relaterade till deras anknytning till en partner samt deras barns anknytningstrygghet (Laurent, Kim & Capaldi, 2008). Det framkom, likt tidigare studier visat, att föräldrarnas observerade konfliktbeteende hade en huvudeffekt på barnens anknytningstrygghet. Dessutom fanns ett samband med romantisk anknytningsstil, där konfliktstilar som var inkongruenta med anknytningsstilen kunde relateras till otrygg anknytning hos barnet. Exempelvis visade sig undandragande som konfliktstil vara relaterat till anknytningsotrygghet hos barn, när det var trygga föräldrar som använde sig av den konfliktstilen. Däremot gällde inte detta

samband för undvikande föräldrar, där en undandragande konfliktstil inte var relaterad till anknytningsotrygghet hos barnen. Detta förklaras med att undandragande från en konflikt är mer kongruent med hur personer med undvikande anknytning fungerar vad gäller beteende och affektreglering. Författarna kunde även visa att konflikter i parrelationen påverkade barnets anknytningstrygghet till pappan mer än den till mamman. De föreslår att barnets anknytning till pappan är mer sårbar på grund av att pappor oftast tillbringar mindre tid med sina barn under den första tiden jämfört med mammor. Fadersrollen kan också vara mindre tydligt definierad av den sociala kontexten. Ett tredje förslag är att mäns relationer till sin partner och sina barn är mer sammanvävda än vad kvinnors är och därmed lättare påverkar varandra.

I en studie (Priel och Besser, 2000) använde man sig av självskattningsmått på både anknytning till föräldrarna och till en partner i en studie om mammor som fick sitt första barn. Detta korrelerades med deras attityder, känslor och beteende gentemot fostret under den tredje trimestern samt deras uppfattning om barnets temperament vid 16 veckors ålder. Sambandet mellan anknytning till föräldrarna och till partnern var signifikant. Den direkta påverkan av romantisk anknytningsstil på känslan för fostret var även den signifikant, vilket inte den direkta påverkan från anknytning till föräldrarna var. Jämfört med trygga mammor uppfattade både undvikande och ambivalenta mammor sina barns temperament som mer svårhanterligt. Vad gäller uppfattning av temperamentet var den direkta påverkan signifikant från anknytningen till föräldrarna; påverkan från romantisk anknytningsstil var indirekt och gick genom attityderna, känslorna och beteendet gentemot fostret. En viktig slutsats av studiens resultat är att det finns samband mellan vuxen anknytning till en partner och relationen till ens barn. Mer specifikt tyder resultaten på att en gravid kvinna strukturerar relationen till barnet utifrån sitt anknytningsmönster i sin partnerrelation. En tidigare studie har visat att mammors representationer av sitt ofödda barn hade starka likheter med hur de beskrev barnets pappa (Ammaniti m.fl., 1992). Det förefaller som om anknytningen till en partner har en central roll i en kvinnas övergång till att bli mamma (Priel och Besser, 2000). Detta kan tolkas som att romantisk anknytning så att säga översätter kopplingen mellan tidiga erfarenheter av omvårdnad och det vuxna omvårdnadssystemet.

Vidare har man undersökt hur anknytningskombinationerna i föräldrapar är relaterade till deras upplevda kompetens i föräldrarollen samt beteende i interaktion med sitt barn (Volling, Notaro & Larsen, 1998). Anknytning mättes i denna studie med Hazan och Shavers (1987) självskattningsfrågor, och deltagarnas upplevelse av sin kompetens vad gäller barnuppfostran

mättes även det med självskattning. Föräldrarna observerades sedan tillsammans med sina 12 eller 13 månader gamla barn dels under en lärandesituation och dels under fri lek. Det framkom att par med två trygga individer upplevde högre kompetens i sin föräldraroll än par där båda var otrygga. Däremot fann man inget samband mellan föräldrars anknytningsstil, observerat föräldrabeteende och barnets anknytningstrygghet. Författarna ger flera möjliga förklaringar till att de inte fann dessa samband, som har visats i andra studier. Vad gäller deltagarna hade alla barn minst ett äldre syskon, och man kan tänka sig att inre arbetsmodeller av anknytning hos vuxna är bättre på att predicera föräldraskapet till ett förstfött barn, då tidigare erfarenheter av egna barn saknas. En annan möjlig faktor är att AAI ses som en bättre prediktor för barns anknytning till föräldrarna än vad mätinstrument för romantisk anknytning är. Dessutom använde man i denna studie en anknytningsmodell för vuxen anknytning med tre kategorier, medan det troligen hade varit mer givande att använda en modell med fyra kategorier eller en dimensionell modell.

Syfte och hypoteser

Romantisk anknytning i allmänhet är ett relativt stort forskningsfält, medan studiet av anknytning inom par som också är föräldrar är relativt nytt. Hittills har man exempelvis relaterat den till upplevelser av stress, tillfredsställelse och mening i föräldraskapet (Rholes, Simpson & Friedman, 2006), attityder mot sitt foster och uppfattning om barnets temperament (Priel & Besser, 2000), konfliktstilar (Laurent, Kim & Capaldi, 2008) samt upplevd kompetens i föräldrarollen och beteende gentemot sitt barn (Volling, Notaro & Larsen, 1998). Resultaten från dessa studier tyder på att anknytningen till en partner spelar en central roll för föräldraskap och omvårdnad. Eventuellt kan den ha lika stort inflytande på omvårdnaden som föräldrarnas anknytning i barndomen (Dickstein, Seifer & Albus, 2009). Vi har för avsikt att i denna studie undersöka föräldrars paranknytning och relatera den till deras sinnestillstånd angående omvårdnad gentemot sitt barn. Vad gäller metod kommer vi att korrelera självskattad romantisk anknytning med en intervju om deltagarnas sinnestillstånd angående omvårdnad av sitt äldsta barn, vilket är en kombination som ingen studie hittills har använt sig av.

Utifrån tidigare forskning antar vi att föräldrarnas relation till sin partner kan färga av sig på relationen till barnet. Mer specifikt ställer vi upp följande hypoteser:

1. Föräldrarnas trygghet i relationen till barnet har ett positivt samband med dennes upplevda trygghet i partnerrelationen samt i lägre grad med partnerns upplevda trygghet i partnerrelationen. Det kan även finnas en interaktionseffekt som innebär att om båda

föräldrarna upplever otrygghet i den gemensamma relationen så har detta speciellt negativ effekt på sinnessillståndet i relation till barnet.

2. Vi antar att låg strävan efter närhet i partnerrelationen har positivt samband med en mer avvisande omvårdnadsrepresentation gentemot barnet. Vidare antar vi att föräldrarnas trygghet i relationen till barnet är positivt relaterad till strävan efter närhet (dvs. grad av undvikande) i partnerrelationen såvida denna strävan är besvarad av partnern. Inkongruens mellan föräldrarnas önskemål om närhet i den gemensamma relationen kan skapa lägre grad av trygghet i relationen till barnet.
3. Vidare förväntar vi oss att en relativt stor andel av deltagarna kommer att uppge låg grad av ångest och undvikande i sin paranknytning eftersom en förutsättning för deltagande var att man varit tillsammans med sin partner i minst två år. Att vara i en långvarig parrelation har tidigare visat sig ha samband med en trygg anknytningsstil (Davila m.fl., 1999).

Utöver dessa hypoteser vill vi, mot bakgrund av tidigare resultat (Gable m.fl., 1992; Laurent m.fl., 2008; Lundy, 2002; Owen & Cox, 1997; Schoppe-Sullivan m.fl., 2008), även undersöka huruvida pappors relation till sitt barn påverkas starkare av förhållandet till partnern än mammors relation till sitt barn.

Metod

Denna studie bygger på data från mammor och pappor som intervjuats med CAI (Bengtsson & Psouni, 2001), som ger en bild av föräldrarnas sinnessillstånd kring omvårdnaden till sitt äldsta barn. Intervjudeltagarna och deras partners fyllde även i ett frågeformulär som behandlar parrelationen. I detta formulär ingick skalan ECR-R, som sedan korrelerades med data från CAI. Vi valde att använda oss av en korrelationsdesign, på grund av att ämnet är nytt och det är viktigt att utröna om något samband mellan partnerrelationer och omvårdnadsrepresentationer alls föreligger innan man studerar eventuella kausala förhållanden. De data som undersökningen bygger på ingår i ett större forskningsprojekt vid Institutionen för psykologi vid Lunds universitet samt Centrum för psykologi vid Högskolan i Kristianstad.

Urval och deltagare

Inklusionskriterierna för studien var att personen i fråga skulle ha varit i sin nuvarande parrelation i minst två år, samt att hans eller hennes äldsta barn skulle vara i åldern 1-6 år. Först då ett par varit tillsammans i minst två år kan man anta att en anknytning dem emellan har utvecklats. Vidare antog

vi att påverkan från partnerrelationen på föräldraskapet kunde vara större vad gäller relationen till det äldsta barnet än eventuella yngre barn. Föräldrarollen är då ny och kan inte relateras till tidigare erfarenheter av att vara förälder. Den nedre gränsen för barnets ålder är satt på grund av att en anknytning inte har hunnit utvecklas tillräckligt mycket innan dess.

Deltagarna rekryterades bland bekanta och bekantas bekanta, samt via ett forum på Internet. Gruppen utgör således ett s.k. bekvämlighetsurval. Dock kände inte intervjuarna någon av sina intervjupersoner sedan tidigare. Inte heller efteråt fick någon som var bekant med en deltagare tillgång till information som gick att identifiera om vederbörande. Respondenterna informerades om undersökningen innan deltagandet. De fick även kontaktuppgifter till docent Hans Bengtsson, Lunds universitet, och fil. dr. Elia Psouni, Högskolan i Kristianstad, som är ansvariga för studien.

Denna studie bygger på data från 56 personer; 28 intervjuades samt svarade på enkäten och 28 svarade enbart på enkäten. Av de intervjuade personerna var 18 kvinnor och 10 män. Samtliga ingick i heterosexuella förhållanden. Medelåldern hos deltagarna var 32.76 år, med ett intervall på 21 till 46 år. 40 personer var gifta och 16 levde i en samborelation, och relationen hade i genomsnitt varat i 8.69 år. Antal barn var i medeltal 1.57. En av deltagarna hade forskarutbildning, 31 personer högskoleexamen, 10 yrkesutbildning, samt 14 gymnasiekompetens. Vad gäller sysselsättning var 32 antal personer anställda på heltid, 3 personer på deltid, 7 studerade, 10 föräldralediga och 4 var arbetslösa. För vissa deltagare var flera kategorier tillämpbara.

Frågorna och skalorna i CAI

Caregiving and attachment interview (CAI: Bengtsson & Psouni, 2001) är en semistrukturerad intervju som behandlar en förälders sinnestillstånd vad gäller omvårdnaden till sitt äldsta barn, både som den har varit och som den är nu (Bengtsson & Psouni, 2008). Föräldern får även beskriva sin uppfattning om barnets tidiga uppväxt och nuvarande situation, samt relation till andra viktiga omsorgspersoner. CAI utvecklades av Bengtsson och Psouni i syfte att studera omvårdnadsrepresentationer på ett sätt som är analogt till hur anknytningsrepresentationer studeras med AAI. Intervjuerna följer samma struktur samt administreras och analyseras på likartat sätt. De data man får behandlar både föräldrarnas beskrivning av sitt beteende i relation till sitt barn samt dennes sätt att bearbeta information angående relationen.

Intervjun består av 21 huvudfrågor med möjliga följdfrågor. De inledande frågorna behandlar familjens allmänna sociala situation samt föräldrarnas relation till barnet sedan det föddes. Föräldern ombeds därefter att välja fem adjektiv eller ord som beskriver sitt förhållande till barnet, vilket sedan skall exemplifieras med konkreta situationer för varje ord i syfte att underbygga ordvalet. Proceduren genomförs därefter på samma sätt för att beskriva barnets relation till sin andra förälder. Respondenten får sedan svara på vem av föräldrarna hon eller han upplever att barnet stått närmast. Härnäst efterfrågas hur föräldrarna och barnet reagerar i specifikt anknytningsrelaterade situationer, dvs. då barnet är känslomässigt upprört, har gjort sig illa och är sjukt. Frågor om separation och upplevelser av avvisande och hot från båda håll tas sedan upp. Intervjun går sedan vidare till att handla om den betydelse föräldern tror att hon eller han har haft på barnets personlighet och utveckling, samt hur erfarenheterna med barnet har påverkat föräldern. Även andra upplevelser som kan ha varit till hinder för barnet efterfrågas, inkluderat om de har förlorat någon närstående person. Föräldern får sedan berätta om vad som ligger bakom hans eller hennes föräldraskap, samt om andra vuxna har varit ett stöd i rollen som förälder. Frågorna handlar därefter om hur förhållandet mellan föräldern och barnet har utvecklats över tiden och hur det ser ut för närvarande. Avslutningsvis ombeds respondenten att fundera över önsknings för barnets framtid, vad barnet har fått med sig av sina barndomserfarenheter samt vad föräldern själv har lärt sig genom relationen till barnet.

Fokus för kodningen ligger på sättet föräldern berättar snarare än på de exakta händelser som han eller hon lyfter fram. Vid analysen av intervjun använder man sig av ett antal 9-gradiga skalor för både erfarenheter och sinnestillstånd. De skalor som rör föräldrarnas förmodade beteende gentemot barnet är kärleksfullhet, avvisande, involverande, press att prestera samt försummande. Därutöver finns sinnestillståndsskalor som behandlar idealisering, oförmåga att minnas, förakt, rädsla för förlust, upptagenhet av ilska, passivitet, upptagenhet av skuld samt upptagenhet av avvisande. Två övergripande skalor är koherens i berättelsen samt i respondentens tänkande. Intervjun ges också en huvudklassificering som trygg, avfärdande eller överdrivet upptagen. I denna studie används data från tre skalor: koherens i berättelsen, avvisande samt kärleksfullhet. Som ett exempel på hur resultaten kan se ut fick Bengtsson och Psouni (2008) i sin studie om vuxna barn och deras mödrar ett medelvärde på 5.04 vad gäller koherens i berättelsen, 2.77 för avvisande samt 4.59 för kärleksfullhet.

Frågorna och skalorna i ECR-R

Experiences in close relationships (ECR) utvecklades av Brennan, Clark och Shaver (1998) för att mäta vuxen paranknytning. De genomförde en faktoranalys på alla anknytningsformulär som då fanns och kom fram till två underliggande dimensioner; ångest och undvikande, som inte går att delas upp i ytterligare kategorier. Dessa dimensioner motsvarar relativt väl de dimensioner som Ainsworth fann vad gäller barns anknytning (Broberg, m.fl., 2008). Ångestdimensionen innebär oro för att inte vara tillräckligt älskad och för att bli övergiven, dvs. en hyperaktivering av anknytningssystemet. Undvikandedimensionen står för att dra sig undan beroende och känslomässig intimitet, dvs. deaktivering av anknytningssystemet. Sibley, Fischer och Liu (2005) har genom tre studier visat på god validitet och reliabilitet i ECR-R, och rekommenderar den som det främsta mätinstrumentet för självskattad romantisk anknytning. Samtidigt finns kritik bland annat mot skalans begreppsvaliditet (Fairchild & Finney, 2006) samt mot det faktum att ångest- och undvikandedimensionerna i viss mån korrelerar med varandra (Sibley, Fischer & Liu 2005). I denna studie används en svensk översättning⁷ av den reviderade versionen av skalan, ECR-R, utvecklad av Fraley, Waller och Brennan (2000). Formuläret består liksom den tidigare versionen av två skalor med 18 items var. Påståendena korrelerar nu med varandra i mindre utsträckning, och skalorna är bättre än tidigare version på att diskriminera längs hela spektrat av variationer i anknytning (Sibley, Fischer & Liu, 2005). Även test-retest-reliabiliteten har förbättrats. Exempel på påståenden för ångestdimensionen är ”Jag oroar mig en hel del för att förlora min partners kärlek” och ”Jag tycker inte att min partner vill ha lika mycket närhet som jag vill”; exempel från undvikandeskalan är ”Jag föredrar att inte visa min partner vad jag känner innerst inne” och ”Jag tycker det är svårt att låta mig själv bli beroende av min partner”. Respondenterna får ta ställning till dessa påståenden på en 7-punktskala från 1: Instämmer inte alls, till 7: Instämmer helt.

Det finns ett par studier som har använt sig av ECR-R där deltagarna demografiskt liknar våra. En amerikansk studie av Butzer och Campbell (2008), med gifta par som rekryterades via en tidningsannons, uppvisade ett genomsnitt för ångestdimensionen på 1.92 samt för undvikandedimensionen 2.07. För en svensk jämförelse gjordes en uppsats om småbarnsföräldrar (N = 76), där det framkom ett medeltal för ångestskalan på 3.29 samt för undvikandeskalan på 2.37 (Nilsson, 2006). I detta urval var ungefär 80 % sammanboende med en partner.

⁷ Svensk översättning av Bo Persson och Elia Psouni.

Procedur och kodning

Majoriteten av deltagarna intervjuades i sina egna hem. Ett fåtal valde dock att bli intervjuade på sin arbetsplats eller i intervjuarens hem. Alla intervjuer spelades in. Respondenterna fick information om att de när som helst kan välja att dra sig ur studien utan förklaring. Samtycke till deltagandet inhämtades därefter skriftligen. Efter fullgjort deltagande fick en del av paren en mindre gåva. De som önskade fick också möjlighet att anmäla intresse för att ta del av den färdiga uppsatsen, vilket samtliga gjorde. Intervjuerna transkriberades sedan verbatim enligt standardiserade instruktioner för transkribering av CAI (Psouni & Bengtsson, 2008). Kodningen gjordes av docent Hans Bengtsson eller fil. dr. Elia Psouni, som även handledde proceduren för genomförandet av studien.

Resultat

Data från CAI och ECR-R bearbetades med SPSS version 17. De resultat som är relevanta för våra hypoteser presenteras nedan.

Deskriptiv statistik

Värdena i ECR-R ligger på en skala mellan 1 och 7. Medelvärdet för alla deltagare på ångestskalan var 2.04 med en standardavvikelse på 0.81, och medelvärdet på undvikandeskalan var 2.57 med en standardavvikelse på 0.53. Tre skalor i CAI var relevanta för denna studie, dessa var koherens i respondentens tänkande, kärleksfullhet samt avvisande. Dessa resultat ligger mellan 1 och 9. Medelvärdet för koherens i respondentens tänkande var 6.04 med en standardavvikelse på 1.67, för kärleksfullhet 6.13, standardavvikelse 1.66, och för avvisande 1.70 med en standardavvikelse på 1.40. 21 CAI-protokoll fick en övergripande klassificering som trygga, 5 avfärdande, 1 överdrivet upptagen samt 1 olöst/desorganiserad.

Upplevd trygghet i parrelationen och i förhållande till barnet

Utifrån den första hypotesen korrelerades den intervjuades värde på ångestskalan i ECR-R med värdet på dennes koherens i tänkandet från CAI. Korrelationen blev här $r(26) = -.08$, icke signifikant. Därefter korrelerades partners, dvs. den icke intervjuades, värde på ångestskalan med koherens i tänkandet från CAI. Även här blev korrelationen icke signifikant, $r(26) = -.06$. I ett tredje steg undersökte vi en eventuell interaktionseffekt mellan de båda föräldrarnas trygghet i relationen till varandra relaterat till koherens i tänkandet från CAI. Inför genomförandet av en tvåvägs ANOVA bildade vi en hög- respektive låggrupp genom att hänföra de deltagare som hade värden över medianen 1.97 till höggruppen och de som hade värden under till låggruppen. Inte

heller i denna analys återfanns något signifikant samband ($F [1,17] = 0,00; p = .989$). Resultaten från analysen återfinns i tabell 1.

Tabell 1. Variansanalys

Variabel	Df	F	P
Ångest	1,24	.04	.85
Partner ångest	1,24	.90	.35
Interaktion	1,24	.00	.99

Upplevd strävan efter närhet i parrelationen och trygghet i förhållande till barnet

Den andra hypotesen berörde undvikandeskalan i ECR-R. Den intervjuade föräldrarnas värde på undvikandeskalan korrelerades med skalorna kärleksfullhet samt avvisande från CAI. Korrelationen mellan undvikande och kärleksfullhet var $r (26) = -.13$, samt mellan undvikande och avvisande $r (26) = -.03$. Inget av dessa värden var signifikanta. Vidare genomfördes en tvåvägs ANOVA där den intervjuades och partners värden på undvikande relaterades till koherens i tänkandet från CAI, se tabell 2. Inför genomförandet av ANOVA bildade vi en hög- respektive lågrupp utifrån medianvärdet 2.59. Inget signifikant samband framkom mellan dessa variabler ($F [1,17] = 0,31; p = .582$).

Tabell 2. Variansanalys

Variabel	Df	F	P
Undvikande	1,24	.15	.70
Partner undvikande	1,24	.91	.35
Interaktion	1,24	.25	.62

Trygghet i partneranknytningen relaterad till förhållandets längd

Den tredje hypotesen innebar ett antagande om att en relativt stor andel av deltagarna skulle uppge hög grad av trygghet i sin paranknytning, då de hade varit tillsammans med sin partner i minst två år. Medelvärden på ångestskalan för våra deltagare visade sig vara signifikant lägre ($t = 7.53, p < .01$) än för Nilssons (2006) deltagare, vilket bekräftar denna hypotes. Däremot återfanns ingen signifikant skillnad mellan grupperna vad gäller undvikandeskalan ($t = 1.51$).

Pappors och mammors paranknytning och omvårdnadsrepresentationer

Vidare ville vi utreda om det fanns några skillnader vad gäller sambandet mellan mammors och pappors anknytning i parrelationen och deras omvårdnadsrepresentationer. Det förelåg inga signifikanta korrelationer mellan ångest eller undvikande enligt ECR-R och koherens i tänkandet, kärleksfullhet eller avvisande enligt CAI, och detta mönster såg likadant ut för båda könen.

Diskussion

Studiens syfte var att undersöka föräldrars paranknytning och relatera den till deras sannolika beteende och sinnestillstånd angående omvårdnad gentemot sitt barn. Detta har tidigare studerats endast i begränsad utsträckning och med andra metoder än de som vi har valt. George och Solomon (1996) studerade omvårdnadssystemet med hjälp av intervjuer men korrelerade dem med anknytningsvariabler mätta med AAI, och de andra studierna som har intresserat sig för omvårdnad (Rholes, Simpson & Friedman, 2006; Priel & Besser, 2000; Laurent, Kim & Capaldi, 2008; Volling, Notaro & Larsen, 1998) har mätt den med hjälp av självskattning och observation. Den intervju vi valde för att undersöka omvårdnadssystemet, CAI (Bengtsson & Psouni, 2001), är ett relativt nytt instrument som bygger på liknande tankegångar kring begreppet ”inre arbetsmodell” som AAI och ger en kategorisering av omsorgsstilar som liknar den kategorisering av anknytningsstilar man erhåller med AAI (Bengtsson & Psouni, 2008). Det föreföll därför vara ett lämpligt instrument att använda för att få en uppfattning om föräldrars relation till partnern påverkar deras inre arbetsmodell av sitt barn.

Mer specifikt tänkte vi oss att ångestdimensionen i vuxen anknytning skulle ha ett samband med trygghet i relationen till barnet, samt att undvikandedimensionen skulle vara relaterad till en avvisande omvårdnadsrepresentation. Vi var även intresserade av att se om det fanns en interaktionseffekt mellan föräldrarnas anknytning inom paret och trygghet i förhållande till barnet. Vidare antog vi att pappors omvårdnad skulle ha ett starkare samband med deras paranknytning än vad mammors omvårdnad skulle ha. Till slut förväntade vi oss att en stor andel av deltagarna skulle uppge låg grad av ångest och undvikande i parrelationen.

Resultaten av denna undersökning visade att föräldrars romantiska anknytningsstil inte hade något samband med deras omvårdnadsrepresentationer. Detta gällde såväl pappor som mammor.

Antagandet att många deltagare skulle uppge låg grad av ångest och undvikande i sin paranknytning

bekräftades.

Sambandet mellan anknytning i parrelationen och omvårdnadsrepresentationerna

I den första hypotesen antog vi att det skulle finnas ett samband mellan föräldrarnas ångest i paranknytningen och trygghet i omvårdnadsrepresentationerna. Ett svagare samband skulle kunna finnas mellan den icke intervjuade föräldrarnas ångestnivå och den intervjuades omvårdnad. Vi tänkte oss även att om båda föräldrarna upplever otrygghet i den gemensamma relationen så har detta speciellt negativ effekt på tryggheten i sinnessillståndet gentemot barnet. De statistiska beräkningarna gav inga signifikanta korrelationer mellan dessa variabler. Detta antyder att ångestnivån hos föräldrarna i detta urval, mätt med ECR-R, inte har något samband med deras omvårdnadsrepresentationer, mätta med CAI.

Vad gäller den andra hypotesen antog vi att undvikande i paranknytningen skulle ha ett positivt samband med en mer avvisande omvårdnadsrepresentation gentemot barnet. Vidare antog vi att föräldrarnas trygghet i relationen till barnet skulle vara positivt relaterad till strävan efter närhet i partnerrelationen såvida denna strävan besvarades av partnern. Inga signifikanta korrelationer återfanns mellan dessa faktorer. Därmed kan vi konstatera att undvikande i paranknytningen, mätt med ECR-R, inte är relaterat till trygghet i omvårdnadsrepresentationer, mätt med CAI, hos vårt urval.

Medelvärde på ångestdimensionen var signifikant lägre i vårt urval jämfört med en annan svensk studie med ett liknande urval (Nilsson, 2006). Detta kan ses som att många av våra deltagare är trygga i sin paranknytning. Ingen signifikant skillnad förelåg dock vad gäller undvikandeskalan. En möjlig tolkning är att nivån av undvikande är relativt låg i båda urvalen. En annan tidigare studie (Das Eiden, Teti & Corns, 1995) drog slutsatsen att paranknytning har större samband med omvårdnad hos otrygga än hos trygga individer. Stämmer det att många av våra deltagare har hög grad av trygghet, kan man tolka resultaten i ljuset av ovanstående tankegång. Ett uteblivet samband mellan paranknytning och omvårdnad i vår studie skulle då kunna vara rimligt. Utifrån Das Eidens m.fl. resonemang skulle man kunna tänka sig att anknytningen till de egna föräldrarna har ett större inflytande på omvårdnadsrepresentationerna hos trygga personer jämfört med mindre trygga. Samtidigt tyder många tidigare studier på att det finns ett allmänt samband mellan paranknytning och omvårdnad. Eventuellt är sambandet medierat av andra faktorer är de vi har undersökt, vilket skulle förklara den uteblivna samvariationen i denna studie.

Tidigare studier har visat att det finns medierande faktorer vad gäller anknytningsöverföring mellan generationer, såsom familjeklimat (Dickstein, Seifer & Albus, 2009) och hur nöjd mamman är med sin roll (Isabella, 1994). Dickstein m.fl. (2009) drar utifrån sina data slutsatsen att varken föräldrarnas fungerande som par eller hela familjeenhetens fungerande ensamt ger den bästa förklaringen till hur anknytningen mellan föräldrar och barn kommer att se ut. De menar att båda aspekterna snarare behöver beaktas tillsammans då familjen är ett komplext system av relationer. Utifrån detta resonemang kan det finnas medierande faktorer mellan romantisk anknytning och omvårdnadsrepresentationer som vi ännu inte har någon vidare kännedom om. Det kan tänkas att olika faktorer medierar för respektive anknytningsstil samt kombinationer av anknytningar inom ett par. Kombinationen i sig skulle också kunna ses som en medierande faktor. Vad som påverkar olika personers föräldraskap skulle också kunna vara individspecifikt snarare än baserat på anknytningsstil.

Trygghet i partneranknytningen relaterad till förhållandets längd

Den tredje hypotesen behandlade sambandet mellan anknytningstrygghet och att vara i en långvarig parrelation. Vi antog att en relativt stor andel av deltagarna skulle uppge hög grad av trygghet i sin paranknytning, vilket visade sig stämma. Detta ligger i linje med att par som har hållit ihop länge oftast har en trygghet i sin relation. I många fall har de med sig en grundtrygghet från anknytningen i barndomen, men de kan också ha förvärvat en trygghet genom sin nuvarande parrelation.

Pappors och mammors paranknytning och omvårdnadsrepresentationer

Slutligen ville vi även undersöka huruvida pappors relation till sitt barn skulle ha ett starkare samband med förhållandet till partnern än mammors relation till sitt barn. Detta samband har hittats i tidigare studier och vi ville undersöka om det gällde även för våra deltagare. I denna studie framkom inga signifikanta könsskillnader vad gäller sambandet mellan romantisk anknytningsstil och omvårdnadsrepresentationer. En eventuell förklaring till att detta resultat framkom kan vara den svenska kulturen kring föräldraskap. De studier som gjorts om könsskillnader mellan pappor och mammor är mestadels amerikanska. En viktig skillnad mellan Sverige och USA är att svenska föräldrar men inte amerikanska har rätt till betald föräldraledighet. Svenska föräldrar kan som grupp därmed antas ta ett större gemensamt ansvar för sina barns omvårdnad. Kanske speglar våra resultat en diskurs i samhället om hur en förälder oavsett kön är, som håller på att ersätta tidigare bilder av hur pappor respektive mammor är. Att vara förälder är då ett separat projekt för individen, som inte

är lika starkt kopplat till parrelationen som det tidigare kan ha varit för en del män. Denna hypotes stöds möjligen av att flera pappor betonade vikten av föräldraledighet för deras relation till sitt barn då de intervjuades.

Begränsningar med studien

Kontexten. Både vi själva, våra deltagare och kodarna av intervjun finns i en västerländsk kontext vilket kan tänkas påverka vad som efterfrågas, vilka svar som ges samt hur svaren tolkas. Alla deltagare ingick i heterosexuella parrelationer som varat i minst två år samt hade barn som var under sex år. Det är därmed inte säkert att resultaten går att generalisera till föräldrar som finns i andra kontexter med andra förutsättningar. Således behöver man vara uppmärksam på studiens yttre validitet.

Instrumenten. Begreppsvaliditet är viktig inom anknytningsforskning, så att man kan skilja ut vad som är anknytning från andra närliggande fenomen. I denna studie finns ett par möjliga hot mot denna validitetstyp. Vi har endast ett sätt att mäta anknytning respektive omvårdnadsrepresentationer på, dvs. självskattning och intervju. De vanligaste sätten att studera anknytning och omvårdnad är observation, intervju samt självskattning. Därutöver har man använt sig av implicit priming samt fysiologiska mått såsom hudkonduktans. Att använda sig av en kombination av två eller flera metoder skulle ge en mer nyanserad representation av anknytning och omvårdnad. En risk med att endast använda en metod kan också vara att operationaliseringen av begreppet blir för snäv och inte täcker in hela bredden.

En möjlig kritik mot ECR-R är att en del påståenden kan vara alltför öppna för deltagarna att lägga in sina personliga innebörder i svaren. Detta skulle då kunna leda till att någon aspekt av anknytning, antingen beteende, kognition eller affekt, framhävs på bekostnad av de andra. Den något vaga formuleringen i vissa frågor, som ”Det känns mycket bra för mig att vara nära min partner”, skulle eventuellt också kunna innebära att även icke anknytningsrelaterade fenomen mäts. Anknytningssystemet aktiveras i situationer som upplevs stressande för individen, och hur en individ i allmänhet fungerar i en relation har inte enbart med anknytning att göra.

En generell fråga för forskningen om romantisk anknytning är huruvida det är lämpligt att använda självskattning som metod. Företrädare för intervjutraditionen anser exempelvis att frågeformulär inte är lika bra på att fånga omedvetna processer. En spekulation är att ECR-R har brister vad gäller

att skilja trygga deltagare från mer undvikande, vilket anknyter till kritiken mot skalornas begreppsvaliditet (Fairchild & Finney, 2006). Alla påståenden är inte lika bra på att mäta just anknytning till en partner, och flera items är öppna för olika tolkningar. Om två individer kan ge samma skattning av två olika anledningar, innebär det att dessa items brister i begreppsvaliditet. Mer specifikt kan det vara svårt att skilja mellan de undvikande och de tryggas skattningar i ett frågeformulär, då undvikande individer ofta använder sig av idealisering som strategi för affektreglering.

En annan faktor som kan vara viktig att ta med i beräkningen är risken att deltagare svarar utifrån social önskvärdhet snarare än sina verkliga upplevelser. Enligt vår uppfattning är den allmänna uppfattningen i Sverige om romantiska förhållanden att de skall innebära stor känslomässig närhet och tillfredsställelse. Det kan därmed finnas deltagare som svarar mer utifrån en bild av vad en parrelation fungerar än utifrån hur deras relation i själva verket ter sig.

Urvalet. En brist i vår undersökning kan vara att vi använde oss av ett bekvämlighetsurval, och några av de som tillfrågades tackade nej till att delta. Man kan tänka sig att trygga personer har en större vilja att delta i en studie om anknytning då de skulle kunna vara mer intresserade än andra av att fundera över och utforska sitt eget och barnets fungerande. Denna urvalsmetod kan vara en bidragande faktor till att spridningen vad gäller medelvärden både på ECR-R och CAI blev liten. Liten spridning, lågt n-tal samt det faktum att både ECR-R och CAI saknar data från normgrupper utgör hot mot den statistiska validiteten.

Intervjusituationen. Intervjuarna hade när datainsamlingen inleddes liten vana av att använda CAI som instrument, vilket kan ha påverkat interaktionen med deltagarna. De flesta intervjuer genomfördes i deltagarnas hem och i vissa fall innebar detta störningsmoment, som att en partner eller ett barn kom in i rummet under en kortare stund. Detta kan ha lett till att deltagarna blev avbrutna i sina tankegångar. I ett par fall var det barn som störde intervjun genom att vara högljudda vilket gjorde att transkriberingen försvårades. Detta påverkade dock inte kodningen på något sätt.

Studiens bidrag samt vidare forskning

I denna studie fann vi hos en icke-klinisk grupp med svenska föräldrar inga samband mellan paranknytning och omvårdnadsrepresentationer. Data bekräftade dock det samband som tidigare

hittats mellan anknytningstrygghet och att ingå i en långvarig parrelation. Utifrån detta vore det intressant att undersöka huruvida sambandet mellan paranknytning och omvårdnadsrepresentationer är större i en grupp med otryggt anknutna personer, vilket tidigare också forskning har indikerat. Man skulle då kunna göra en större studie med screening i förväg så att gruppen med otrygga individer blir större än i en normalpopulation. Detta för att öka statistisk power då deltagare med otrygg anknytning skulle kunna bli få till antalet. Ett annat sätt att testa denna hypotes kunde vara att använda sig av föräldrar som håller på att separera från varandra, då det kan antas att det finns en högre andel otrygga i en sådan grupp.

Vidare har studien visat att det inte föreligger några könsskillnader bland våra deltagare. Det hade varit intressant att kunna jämföra pappor ur olika generationer för att se om det har skett en förändring vad gäller pappors syn på sig själva som omvårdare gentemot sina barn. En faktor som vi tror kan vara viktig att beakta i detta sammanhang är pappors föräldraledighet.

Vi har utifrån våra resultat framfört viss kritik mot självskattning i allmänhet och ECR-R i synnerhet. Ett förslag på hur man kan förbättra anknytningsmätning med självskattning är att deltagarna får tänka sig in i olika anknytningsrelaterade scenarior. De skulle sedan få ta ställning till vilka av ett antal kognitiva, emotionella och beteendemässiga reaktioner som stämmer in på dem själva. I en framtida studie skulle vi vilja använda oss av fler instrument än vad som gjorts hittills, för att kunna jämföra olika mått på anknytning. Det hade också varit fruktbart att med samma deltagare jämföra inflytandet från föräldraanknytning respektive paranknytning på omvårdnadsrepresentationerna. En design skulle kunna vara att genomföra både AAI, CAI, en motsvarande intervju om paranknytningen, samt ett självskattningsformulär för respektive relation. Då hade det kunnat bli tydligt vilka eventuella skillnader som föreligger mellan data från en intervju respektive självskattning. Ett större projekt med ett longitudinellt upplägg där man följer ett par genom olika faser i relationen hade också kunnat belysa utveckling och förändring vad gäller sambandet mellan romantisk anknytning och omvårdnad. Förhållningssättet till sig själv som omvårdare skulle kunna undersökas innan ett par får barn, och de som eventuellt blir föräldrar skulle sedan kunna delta under graviditet, när barnet precis fötts samt under barnets uppväxt. Det är möjligt att man då skulle kunna utröna huruvida det finns faser i ett pars utveckling då sambandet mellan anknytningen dem emellan och deras omvårdnad mot barn är starkare än annars. Tidigare forskning (Priel och Besser, 2000) tyder på att graviditeten är en sådan fas. Centralt även i ett longitudinellt upplägg är användningen av flera olika mätinstrument för anknytning och

omvårdnad. Detta forskningsområde är relativt nytt och har hittills frambringat många intressanta resultat som idag pekar åt olika håll. Det vore därför fruktbart att studera ämnet vidare för att i förlängningen kunna integrera data till en sammanhängande förståelse för familjerelationer ur ett anknytnings- och omvårdnadsperspektiv.

Referenser

- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, *44*, 709-716. doi: 10.1037/0003-066X.44.4.709
- Ainsworth, M. D. S., Bell, S. M., & Stayton, D. J. (1971). Individual differences in Strange Situation behavior of one year olds. I H. R. Schaffer (red.), *The origins of human social relations*. New York: Academic Press.
- Ammaniti, M., Baumgartner, E., Candelori, C., Perucchini, P., Pola, M., Tambelli, R., & Zampino, F. (1992). Representations and narratives during pregnancy. *Infant Mental Health Journal*, *13* (2), 167-182. doi: 10.1002/1097-0355(199223)13:2<167::AID-IMHJ2280130207>3.0.CO;2-M
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, *7*, 147-178. doi: 10.1177/0265407590072001
- Belsky, J., & Pasco Fearon, R. M. (2008). Precursors of attachment security. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 295-316. New York: Guilford Press.
- Bengtsson, H., & Psouni, E. (2001). *Caregiving and attachment interview*. Opublicerat manuskript. Institutionen för psykologi, Lunds Universitet.
- Bengtsson, H., & Psouni, E. (2008). Mothers' representations of caregiving and their adult children's representations of attachment: Intergenerational concordance and relations to beliefs about mothering. *Scandinavian Journal of Psychology*, *49*, 247-257. doi: 10.1111/j.1467-9450.2008.00624.x
- Berlin, L. J., & Cassidy, J. (1999). Relations among relationships: Contributions from attachment theory and research. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 688-712. New York: Guilford Press.
- Bowlby, J. (1969/1982). *Attachment and loss, Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Tavistock.
- Bowlby, J. (1994). *En trygg bas*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. I J. A. Simpson & W. S. Rholes (red.), *Attachment theory and close relationships*, s. 46-76. New York: Guilford Press.
- Bretherton, I., Biringen, Z., Ridgeway, D., Muslin, C., & Sherman, M. (1989). Attachment: the parental perspective. *Infant Mental Health Journal*, *10*, 203-21. doi: 10.1002/1097-0355(198923)10:3<203::AID-IMHJ2280100307>3.0.CO;2-8

- Broberg, A., Granqvist P., Ivarsson, T., & Risholm Mothander, P. (2006). *Anknytningsteori: Betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Broberg, A., Risholm Mothander, P., Granqvist P., & Ivarsson, T. (2008). *Anknytning i praktiken: Tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships, 15* (1), 141-154. doi: 10.1111/j.1475-6811.20.07.00189.x
- Crowell, J. A., Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2008). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 599-634. New York: Guilford Press.
- Crowell, J., & Owens, G. (1996). *Current relationship interview*. Opublicerat manuskript. State University of New York at Stony Brook.
- Crowell, J., & Waters, E. (2005). Attachment representations, secure-base behavior, and the evolution of adult relationships: The Stony Brook adult relationship project. I K. E. Grossman, K. Grossman & E. Waters (red.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*, s. 223-244. New York: Guilford Press.
- Das Eiden, R., Teti, D. M., & Corns, K. M. (1995). Maternal working models of attachment, marital adjustment, and the parent-child relationship. *Child Development, 66*, 1504-1518. doi: 10.2307/1131660
- Davila, J., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1999). Attachment change processes in the early years of marriage. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*, 783-802. doi: 10.1037/0022-3514.76.5.783
- De Wolff, M. S., & van IJzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and attachment: A meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development, 68*, 571-591. Hämtad från PsycINFO databas.
- Diamond, L. M., & Hicks, A. M. (2004). Psychobiological perspectives on attachment: Implications for health over the lifespan. I W. S. Rholes & J. A. Simpson (red.), *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*, s. 240-263. New York: Guilford Press.
- Dickstein, S., Seifer, R., & Albus, K. E. (2009). Maternal adult attachment representations across relationship domains and infant outcomes: The importance of family and couple functioning. *Attachment and Human Development, 11* (1), 5-27. doi: 10.1080/14616730802500164

- Dickstein, S., Seifer, R., St Andre, M., & Schiller, M. (2001). Marital attachment interview: Adult attachment assessment of marriage. *Journal of Social and Personal Relationships, 18*, 651. doi: 10.1177/0265407501185005
- Dozier, M., Manni, M., & Lindhiem, O. (2005). Lessons from the longitudinal studies of attachment. I K. E. Grossman, K. Grossman & E. Waters (red.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*, s. 305-319. New York: Guilford Press.
- Fairchild, A. J., & Finney, S. J. (2006). Investigating validity evidence for the Experiences in Close Relationships-Revised Questionnaire. *Educational and Psychological Measurement, 66* (1), 116-135. doi: 10.1177/0013164405278564.
- Feeney, B. C., & Collins, N. L. (2004). Interpersonal safe haven and secure base caregiving processes in adulthood. I W. S. Rholes & J. A. Simpson (red.), *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*, s. 300-338. New York: Guilford Press.
- Feeney, J. A. (2008). Adult romantic attachment: Developments in the study of couple relationships. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 456-481. New York: Guilford Press.
- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., & Target, M. (2005). *Affect regulation, mentalization, and the development of the self*. London: Karnac.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*, 350-365. doi: 10.1037/0022-3514.78.2.350
- Frank, S., Jacobson, S., Hole, C. B., Justkowski, R., & Huvch, M. (1986). Psychological predictors of parents' sense of confidence and control and self- versus child-focused gratifications. *Developmental Psychology, 22*, 348-355. doi: 10.1037/0012-1649.22.3.348
- Gable, S., Belsky, J., & Crnic, K. (1992). Marriage, Parenting, and Child Development: Progress and Prospects. *Journal of Family Psychology, 5* (3-4), 276-294. doi: 10.1037/0893-3200.5.3-4.276
- George, C. Kaplan, N., & Main, M. (1984/1996). *Adult Attachment Interview (third edition)*. Opublicerat manuskript. Department of Psychology, University of California, Berkeley.
- George, C., & Solomon, J. (1996). Representational models of relationships: Links between caregiving and attachment. *Infant Mental Health Journal, 17*(3), 198-216. doi: 10.1002/(SICI)1097-0355(199623)17:3<198::AID-IMHJ2>3.3.CO;2-I
- George, C., & Solomon, J. (2008). The caregiving system: A behavioral systems approach to parenting. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and*

- clinical applications*, s. 833-856. New York: Guilford Press.
- Goldberg, S. (2000). *Attachment and development*. London: Arnold.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524. doi: 10.1037/0022-3514.52.3.511
- Hesse, E. (2008). The adult attachment interview: Protocol, method of analysis, and empirical studies. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 552-598. New York: Guilford Press.
- Howes, C., Spieker, S. (2008). Attachment relationships in the context of multiple caregivers. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 317-332. New York: Guilford Press.
- Isabella, R. A. (1994). Origins of maternal role satisfaction and its influences upon maternal interactive behavior and infant-mother attachment. *Infant Behavior and Development*, 17, 381-387. doi: 10.1016/0163-6383(94)90030-2
- Lamb, M. E. (1997). The development of infant-father relationships. I M. E. Lamb (red.), *The role of the father in child development (Third edition)*, s. 104-120. New York: John Wiley & Sons.
- Laurent, H. K., Kim, H. K., & Capaldi, D. M. (2008). Prospective effects of interparental conflict on child attachment security and the moderating role of parents' romantic attachment. *Journal of Family Psychology*, 22 (3), 377-388. doi: 10.1037/0893-3200.22.3.377
- Lundy, B. (2002). Paternal socio-psychological factors and infant attachment: The mediating role of synchrony in father–infant interactions. *Infant Behavior & Development*, 25, 221–236. doi: 10.1016/S0163-6383(02)00123-6
- Löndahl, R., & Månsson, E. (2007). *Anknytningens förändring och stabilitet i vuxna parrelationer: En integrerad helhelssyn*. Psykologexamensuppsats, Institutionen för psykologi, Lunds Universitet, Vol. IX (2007):21
- Magai, C. (2008). Attachment in the middle and later life. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 532-551. New York: Guilford Press.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood and adulthood: A move to the level of representation. I I. Bretherton & E. Waters (red.), *Growing points of attachment theory and research. Monographs of the society for research in child development*, 50 (1-2, 209), s. 66-104.
- Marvin, R. S., & Britner, P. A. (2008). Normative development: The ontogeny of attachment. I J.

- Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 269-294. New York: Guilford Press.
- Maysseless, O. (2006). Studying parenting representations as a window to parents' internal working model of caregiving. I O. Maysseless (red.), *Parenting representations: Theory, research and clinical implications*, s. 3-40. New York: Cambridge University Press.
- Mikulincer, M., Florian, V., Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (2002). Attachment security in couple relationships: A systemic model and its implications for family dynamics. *Family Process*, 41 (3), 405-434. doi: 10.1111/j.1545-5300.2002.41309.x
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2008). Adult attachment and affect regulation. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 503-531. New York: Guilford Press.
- Miljkovitch, R., Pierrehumbert, B., Bretherton, I., & Halfon, O. (2004). Associations between parental and child attachment representations. *Attachment and Human Development*, 6, 305-325. doi: 10.1080/14616730412331281557
- Nilsson, T. (2006). *Faktorer som bidrar till småbarnsföräldrars upplevda separationsångest*. D-uppsats i psykologi, Institutionen för beteendevetenskap, Högskolan i Kristianstad.
- Owen, M. T., & Cox, M. J. (1997). Marital conflict and the development of infant-parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, 11 (2), 152-164. doi: 10.1037/0893-3200.11.2.152
- Priel, B., & Besser, A. (2000). Adult attachment styles, early relationships, antenatal attachment, and perceptions of infant temperament: A study of first-time mothers. *Personal Relationships*, 7, 291-310. doi: 10.1111/j.1475-6811.2000.tb00018.x
- Psouni, E., & Bengtsson, H. (2008). *Manual for scoring of the CAI, 2nd revision*. Opublicerat manuskript. Institutionen för psykologi, Lunds universitet.
- Rholes, W. S., Simpson, J. A., & Friedman, M. (2006). Avoidant attachment and the experience of parenting. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32 (3), 275-285. doi: 10.1177/0146167205280910
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2004). What do self-report attachment measures assess? I W. S. Rholes & J. A. Simpson (red.), *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*, s. 17-54. New York: Guilford Press.
- Schoppe-Sullivan, S. S., Brown, G. L., Cannon, E. A., & Mangelsdorf, S. C. (2008) Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22 (3), 389-398. doi: 10.1037/0893-3200.22.3.389

- Sibley, C. G., Fischer, R., & Liu, J. H. (2005). Reliability and validity of the revised experiences in close relationships (ECR-R) self-report measure of adult romantic attachment. *Personality and Social Psychology Bulletin, 31* (11), 1524-1536 doi: 10.1177/0146167205276865
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2004). Anxious attachment and depressive symptoms: An interpersonal perspective. I W. S. Rholes & J. A. Simpson (red.), *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*, s. 408-437. New York: Guilford Press.
- Solomon, J., & George, C. (1996). Defining the caregiving system: Toward a theory of caregiving. *Infant Mental Health Journal, 17*(3), 183-197. doi: 10.1002/(SICI)1097-0355(199623)17:3<183::AID-IMHJ1>3.0.CO;2-Q
- Steele, H., Steele, M., & Fonagy, P. (1996). Associations among attachment classifications of mothers, fathers and their infants. *Child Development, 67*, 541-555. doi: 10.2307/1131831
- van IJzendoorn, M. H. (1995). Adult attachment representations, parental responsiveness, and infant attachment: A meta-analysis on the predictive validity of the adult attachment interview. *Psychological Bulletin, 117*(3), 387-403. doi: 10.1037/0033-2909.117.3.387
- Vaughn, B. E., Bost, K. K., & van IJzendoorn, M. H. (2008). Attachment and temperament: additive and interactive influences on behavior, affect, and cognition during infancy and childhood. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: theory, research and clinical applications*, s. 192-216. New York: Guilford Press.
- Volling, B. L., Notaro, P. C., & Larsen, J. J. (1998). Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting. *Family Relations, 47*, 355-367. doi: 10.2307/585266
- Zeifman, D., & Hazan, C. (2008). Pair bonds as attachments: reevaluating the evidence. I J. Cassidy & P. R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*, s. 437-455. New York: Guilford Press.